

Наукова група Теософського товариства в Україні

Science Group Theosophical Society in Ukraine

Інформаційний бюлетень

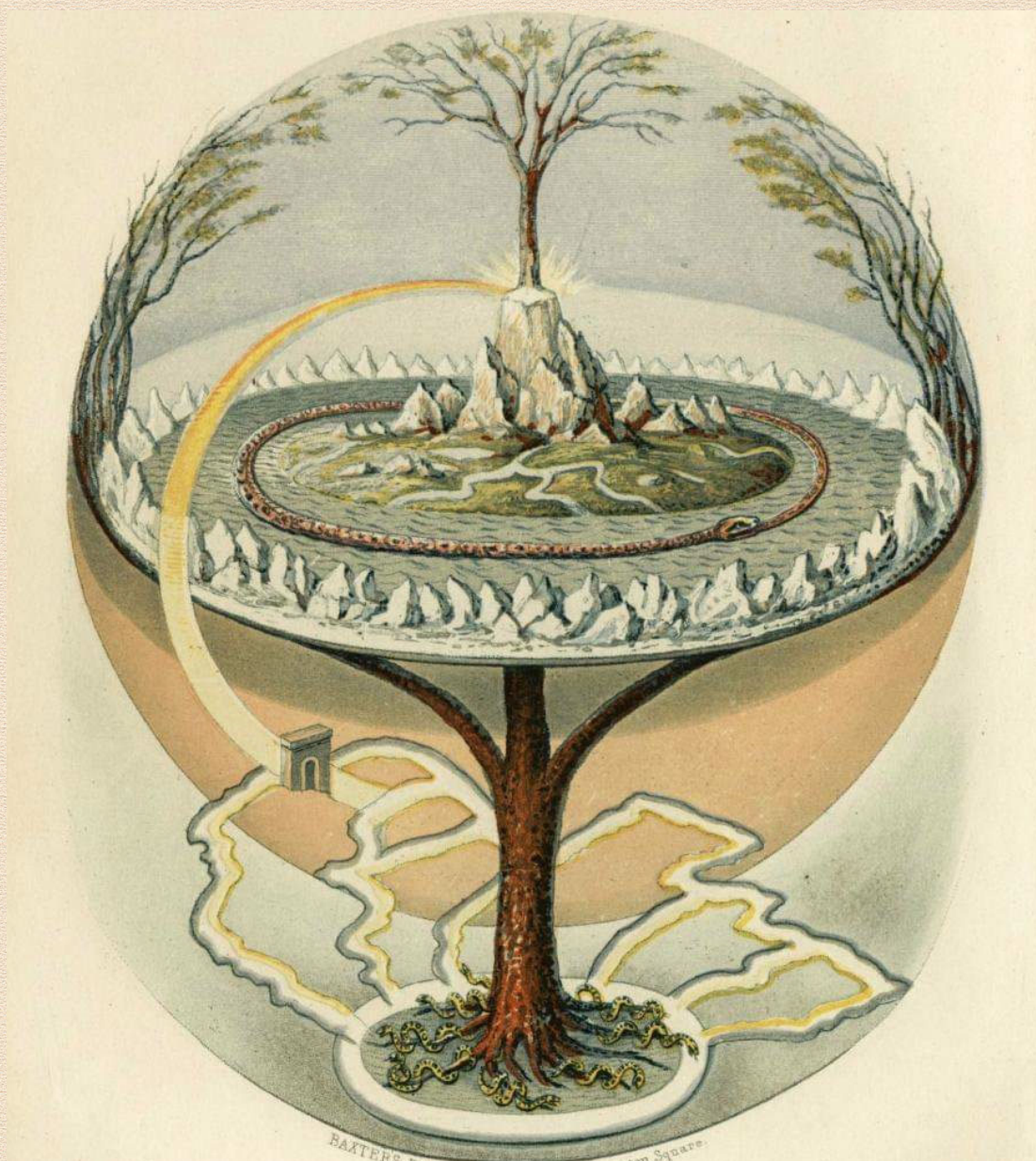
Випуск №12, Листопад 2023 р.

Newsletters

Issue #12, November 2023

ТЕОСОФІЯ І НАУКА

THEOSOPHY AND SCIENCE

Друзі, це черговий випуск інформаційного бюллетеню Наукової групи Теософського товариства в Україні, що виходить двічі на рік. Сподіваємося, що всім читачам, зацікавленим питаннями взаємозв'язку та синтезу споконвічної мудрості та сучасної науки, буде корисним і цікавим знайомство з матеріалами випуску №12.

Наша мета – об'єднати наші зусилля, інформувати про свої здобутки, стимулювати дух пошуку. Основний контент подаємо у двомовному варіанті, будемо і надалі дотримуватися такого стилю. Будемо вдячні вам за увагу і підтримку.

Friends, this is the new issue of the newsletters of the Scientific Group of the Theosophical Society in Ukraine, it produces twice a year. We hope it will be interesting to all our readers who search the questions of interconnection and synthesis of ageless wisdom and modern science and we propose you an acquaintance with materials of the issue #12.

Our aim – to unite our efforts, to inform of the achievements, to stimulate the spirit of search. We give the basic content in bilingual variant, we will try to keep such style in the future. We will be thankful to you for your attention and support.

ЗМІСТ / CONTENT

ЛЮДИНА В ДОБУ МЕТАМОДЕРНУ. <i>Шабанова Юлія Олександрівна</i>	3
MAN IN THE AGE OF METAMODERN. <i>Yuliya Shabanova</i>	9
ДУХОВНО-МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ: ГЛИБИННІ ЗАСАДИ ТА МОЖЛИВОСТІ. <i>Бех Іван Дмитрович</i>	15
SPIRITUAL AND MORAL EDUCATION: DEEP FOUNDATIONS AND OPPORTUNITIES. <i>Ivan Bekh</i>	18
ЗА ЧЕРТОЙ ВОСЕМНАДЦАТИ МИЛЛІОНОВ ЛЕТ НАЗАД. Часть 3. Мир вокруг Питри и Первой расы. <i>Стайкова Наталья</i>	21
BEYOND EIGHTEEN MILLION YEARS BACK. Part 3. The world around Pitri and the First Race. <i>Staykova Natalia</i>	36
ЗА МЕЖЕЮ ВІСІМНАДЦЯТИ МІЛЬЙОНІВ РОКІВ ТОМУ. Частина 3. Світ навкруги Пітри і Першої раси. <i>Наталія Стайкова</i>	37
ЗВІТ НАУКОВОЇ ГРУПИ ТТВУ 2022-2023	38
REPORT OF THE SCIENCE GROUP TSU FOR 2022-2023	40
Це може бути вам цікаво / It can be interesting to you	42

<http://theosophy.in.ua/naukova-grupa>

ЛЮДИНА В ДОБУ МЕТАМОДЕРНУ

*Шабанова Юлія Олександрівна,
доктор філософських наук, професор,
член Наукової групи ТТвУ,
Дніпровське відділення ТТ в Україні
"Ложя імені О.П. Блаватської"*

Вступ

Світ людини постмодерну (XX ст.) значно складніший, ніж світ людини епохи модерну (Новий час XVII-XIX ст.). Нестійкість людського життя обумовлена індивідуалізованим суспільством, яке прийшло на зміну суспільству масового споживача. Індивід губиться в світі кіберпростору, технічної симуляції та невиправданих ризиків втрати особистості. Симулякри та наративи постмодерну знайшли прояв у крайній деконструкції феномену людини. "Смерть суб'єкта"¹, "смерть автора"², "Кінець історії"³, виявилися тупиковими сентенціями. Не випадково Фукуяма, після гучної критики його концепції, переглядає свою позицію, залишаючи людині шанси на подальший розвиток.

Після іронії, сарказму та критики модерну постмодерном, наприкінці 90-х років XX-го століття назріває тенденція до змін світоглядної позиції. Безплідність постмодерну, що породжує симулякри, як копії копій, оригінали яких не існують, вичерпує себе. Виникає потреба переосмислення цінностей та смислів, закріплених за постмодерном, оновлення яких дедалі більше відбувається за рахунок переосмислення ідеалів модерну. При цьому весь інструментарій, напрацьований постмодерном, зберігається, а культурний простір початку XXI століття породжує запит на осмислення нових культурних тенденцій. У цьому коливанні між іронією, скепсисом, критикою постмодерну та раціоналізованими ідеалами модерну з'являється щось нове, що отримало умовну назву постпостмодерн, одним із яскравих проявів якого є метамодерн, теперішня доба, що вимагає філософсько-антропологічного осмислення.

Світоглядні основи метамодерну

Метамодерн, переступаючи через постмодерністський релятивізм та концептуальну плюральність, прагне зафіксувати та створити новий опис сучасної реальності. Стрімка мінливість сучасного світу не залишає часу на статичні системні розробки, які старіють до початку свого дозрівання. Вочевидь, ця риса сучасної епохи, яка почала свій відлік, умовно з XXI століття, зумовила специфіку метамодерну, який уникає моновизначеності, ідеологічності і обирає своїм атрибутом динамічність і мінливість. Але що стоїть за цією мінливістю? Чи є метамодерн новою культурною парадигмою чи лише черговою конструкцією «ізмів», тенденції якої не мають шансів перерости у зріле культурне явище? Час розсудить, спираючись на приховані від

¹ Furlani A. (2002) Guy Davenport: Postmodernism and After // Contemporary Literature, Vol. 43, No. 4. pp. 709-735.

² Барт Р. Избранные работы: Семиотика. Поэтика. — М., 1994.

³ Фукуяма Ф. Конец истории и последний человек. — М.: АСТ, 2009.

людини сутнісні віхи еволюції, а поки перебуваючи в сьогоденні, спробуємо розібратися, що ж намагається висловити метамодерн?

Парадоксальність генези метамодерну полягає у преднанні несумісних бінарних опозицій модерну та його критики в постмодерном, що й виражає сутність метамодерну. В зв'язку з цим, термін «мета» розуміється не в аристотелівському сенсі «поза», «понад» чи «після», а платонівському сенсі грецького терміну *metaxis* – що означає взаємодію полярностей, сутнісно пов'язаних між собою (*meta* - между). Дане тлумачення принципово змінює й розуміння сутності людини, яка в сучасному світі знаходиться на розтяжці між дійсним і реальним світом, між змістом та його ситуативною об'єктивацією. При цьому платонівський зміст «мета» означає коливання між двома протилежностями та одночасність їхньої участі. Метамодерністи застосовують префікс «мета» (*metaxis*) у найбільш автентичному його значенні, представленому Платоном у діалозі Бенкет⁴. Поняття *metaxis* Платон застосовує щодо характеристики грецької жриці Діотіми у значенні «проміжний» або «серединний рівень», використовуючи концепт *metaxis* для вираження відносин між реччю та ідеєю, як щось, що розділяє і одночасно зв'язує світ ілюзії та реальності. Якщо в онтології Платона *Metaxis* виступає у значенні серединного стану, що включає як світ ідей, так і світ речей, то в метамодерні ця серединна позиція привносить новизну в розуміння людини, як дуальної сутності, одночасно проявленої і як сенс (ідея) і як існування (форма).

Активне застосування та смислове наповнення термін «метамодерн» отримує у першому десятилітті ХХІ століття у роботі голландських авторів Тімотеуса Вермюлена та Робіна ван ден Аккера. У 2010 році в «Журналі естетики та культури» дослідники публікують роботу «Нотатки про метамодерн»⁵, в якій визначають метамодерн як дискурс коливання між оптимізмом модерну та насмішкою постмодерну, як неоромантичний поворот до проблеми людини, визначаючи цю філософську позицію «структурою почуттів»⁶, Антропология метамодерну ґрунтується на константі, що вислизає від завершеності, у вигляді динаміки дихотомії «обидва-ніхто»⁷. Ця серединна позиція вказує на антропологічний запит між існуванням і свідомістю, що знайшло вираз у роботі голландських авторів у вигляді «подвійного послання модерністського прагнення до змісту і постмодерного сумніву в сенсі всього цього»⁸. Людина позиціонується в метамодерні через перформативність, втілену у сучасній естетиці коливання, як поєднання ентузіазму і глузування, «надії та меланхолії, розгойдуванням між обізнаністю та простодушністю, емпатією та апатією, цілісністю та розщепленням, ... пошуком істини, без сподівання її віднайти»⁹. У пошуках антропологічних підстав метамодерну автори обґрунтовують концепцію неоромантизму як актуалізованого повернення до суб'єктивної чуттєвості. На відміну від романтизму, метамодерний неоромантизм, прагнучи ідеалів, не стверджує їх, частково спираючись на погляди Фрідріха Шлегеля: «завжди — в становленні, ніколи — в

⁴ Платон. Бенкет / пер. Ульяни Головач. – Л.: УКУ, 2018. – 220 с.

⁵ Vermeulen, T., Akker R. (2010) Notes on metamodernism // Journal of Aesthetics & Culture. V 2. pp. 56-77

⁶ Там само, С.57

⁷ Там само, С.70

⁸ Там само, С.59

⁹ Там само, С.75

досконалості»¹⁰ Антропологічний зміст метамодерну виражений у вигляді «атопічного метаксису», як «серединність поза топосом, коливання поза місцем». Слідом за «Нотатками про метамодерн» у 2011р. з'являється "Маніфест метамодернізму" Люка Тернера¹¹, який зазначає коливання як основу культурної домінанти метамодерну на підставі "діаметрально протилежних ідей, що діють, як пульсуючі полярності колосальної електричної машини, що приводить світ у дію"¹².

Говорячи про програмні роботи метамодерної антропології не можна залишити поза увагою роботу швейцарського політичного філософа та соціолога Ханзі Фрайнахта «Суспільство слухачів: метамодерне керівництво до першої книги з політики»¹³. Автор вважає основним питанням сучасності поєднання різновекторних цінностей у суспільстві. «Як можуть модерні, постмодерні та домодерні люди продуктивно жити разом?»¹⁴

Свій погляд на метамодерн своєрідно висловлює Сет Абрамсон у статті «Десять базових принципів метамодерну»¹⁵. Із властивим метамодерну безпідставним оптимізмом та постіронією він висловлює ці принципи у вигляді десятикратного повторення *It's all right*¹⁶. При цьому робота містить продуктивні антропологічні ідеї, які Абрамсон виражає у вигляді: колапсу відстаней, що в епоху діджиталізації та інтернету проявляється в одночасній можливості анонімності та хибної близькості; визнання безлічі суб'єктивностей як здатності приймати та розділяти у віртуальній реальності інтернетних дискурсів; стирання меж звичних форм ідентичностей; формування індивідуальної та колективної ідентичності за смисловим наповненням; орієнтація на співробітництво у всіх соціальних сферах, як можливість індивідуального самовираження. Оптимізм виправдання людини виражається в «базовій довірі до світу»: «Метамодерніст вибирає життя, "начебто" позитивні зміни можливі, навіть якщо нам щодня нагадують, що людська культура перебуває в стані хаосу і, ймовірно, навіть занепаду»¹⁷.

Світоглядна та ціннісна проблематика метамодерну активно вивчається вітчизняними дослідниками. У цьому зв'язку слід назвати українських авторів Мірошниченка В.С.¹⁸, Дроздовського В.І.¹⁹, Скибицька Ю.В.²⁰, які розглядають метамодерн як поле сучасного аксіологічного та естетичного дискурсу.

¹⁰ Schlegel F. (1975) *Atheneum Fragments // Lucinde and the Fragments*, ed. P. Firchow – Minneapolis: University of Minnesota Press, pp. 150-182.

¹¹ Turner L. (2011). *The Metamodernist Manifesto // Metamodernism: [Web site]*. Retrieved from <http://www.metamodernism.org>

¹² Там само.

¹³ Freinacht H. (2017). *The Listening Society: A Metamodern Guide to Politics, Book One (Metamodern Guides 1) – Metamoderna ApS*.

¹⁴ Там само.

¹⁵ Abramson S. (2015). *Ten Basic Principles of Metamodernism // Huffpost: [Web site]*. Retrieved from http://www.huffingtonpost.com/seth-abramson/ten-keyprinciples-in-met_b_7143202.html

¹⁶ Там само.

¹⁷ Там само

¹⁸ Мірошниченко В. С. Метамодернізм, осциляція, інтерпеляція / *Культура України*. Випуск 55, 2017. С. 109-117

¹⁹ Дроздовський Д.І. Дискусійність метамодернізму в аспекті теорії постпостмодернізму / *Наукові записки ХНПУ імені Г.С. Сковороди*. Вип. 3-4 (89-90), 2018. С. 58-71

²⁰ Скибицька Ю. В. Драматичний доробок Неви Нежданової у контексті метамодерну / *Синопис: текст, контекст, медіа*, № 2 (18), 2017

Отже, автори представлених робіт виражають метамодерну антропологію як описову позицію сучасної культурної домінанти діджиталізованої доби. Її особливостю визначається не раціонально-теоретична позиція у філософії, а чуттєве переживання естетичного начала, що дозволяє суб'єктивному Я інтегрувати нові смисли. У зв'язку з цим проблема людини стає головним контентом метамодерну, який прагне антропологічних розв'язань вічних питань про сенс у коливальному світоглядному ракурсі.

Людина у стані метамодерну

Спроможність метамодерну буде доведена часом, але ж, вже сьогодні можна говорити про тенденції самопробудження людини – людини цілісної. Вже випробовано крайнощі парадигмального маятника від раціонального ствердження вищих цінностей (модерн) до повного їх нівелювання (постмодерн), від гіпостазування раціонального до край суб'єктивного занурення у глибини ірраціонального. Буття вже не є тотожністю мислення, так само, як і не є відображенням трансцендентного. При цьому трансцендентне через атрибути буттєвості здійснюється в людині.

Модерн шукав сутність людини через метафізичні ідеали. Постмодерн – відкинув пошуки сутності людини та будь-які сенси. Що шукати метамодерну після повної деконструкції? Мета метамодерну – **реконструкція людини – багатогранної, істинної, глибинної**. При цьому реконструкція людини не відбувається ствердним шляхом обґрунтованих декларацій про належне, подібно до модерної антропології. Вибір, пошук, прийняття різного та багатовимірного призводить до необхідності **самореконструкції людини**.

Людина метамодерну відчуває водночас і свободу постмодерну, і рамки ціннісних обмежень модерну. Кожен має право обирати між кон'юнктурним прагматизмом та ціннісним самовизначенням духовних смислів. Будь-який вибір – правильний для кожного, хто його робить і через цей вибір відбувається становлення суспільства, світової політики, нової культурної парадигми, в якій не забута людина-одиночка, яка приймає тепер на себе рішення за майбутнє, на відміну від неklasичного суб'єктивізму, де людина занурена в самобичування, розпач та самотність.

При цьому, самотність людини метамодерну досить продуктивна. Самотність стає необхідністю, виконуючи рятівну функцію самовизначення сучасної людини в багатовимірності стратегій натовпу. Усамітнення, як збирання себе в масовому ажіотажі марних комунікацій та імітацій діяльності натовпу і є шлях самореконструкції людини внутрішньої.

У руслі метамодерну нового значення набуває індивідуалізація, як самодостатнє життя у світі справжньої реальності, що не вступає в протиріччя із зовнішньою дійсністю. Діджиталізація як процес цифрової реальності сучасності змінила ракурси життєвого світу людини метамодерну. Соціальні мережі сприяють відсутності стереотипу поведінки, норми виходять за межі імперативності, при цьому не порушується світовий порядок. У мережі можна загубитися, одягнути бажану маску, вибирати, розширювати чи обмежувати коло спілкування. Маятник діджиталізованого простору метамодерну коливається між можливістю відсторонитися, втекти, загубитися, та можливістю здійснення публічного «розп'яття» або вихваляння поза просторовими рамками. Лайк чи дізлайк позбавлені національної чи державної прина-

лежності, залишаючись на межі безкарності та загрози публічного оцінювання. Інформація мережного простору непередбачувана у подальших наслідках.

Після нігілізму, іронії та розчарування постмодерну в ціні знову повага, щирість, відкритість, оригінальність, неповторність, які й визначають суть людини метамодерну на відміну від модерної стандартизації (принцип повинності в імперативах Канта) чи постмодерної безпринципності.

Метамодерн – інтеграція індивідуального Я у зовнішні світи. Індивідуальність виступає точкою біфуркації, яка може непередбачено змінити розворот реальності, переорганізацію системи, виходячи з безсистемних передумов. Спонтанний прояв щирості може ввести в стан здивування, як мотивування до незалежної самотрансформації.

Невипадково мистецтво стає знаком культурної парадигми метамодерну. Мистецтво, через звертання до інтуїтивної глибини людини через прояв зворушливої та наївної простоти, виражає коливання як визначальну межу метамодерну. Домінантою метамодерну стає етика у її повсякденному прояві – етика співстраждання, неприкритої щирості та простодушності. Етика, в якій універсальне поєднується з повсякденним, а щирість конкретного набуває перевагу над загальним, керуючи моральними конструктами не «зверху» – метафізичний ідеал універсальної обов'язковості, а «знизу» – екзистенційний сенс як універсальна цінність, як форма здійснення буття в позачасовій нелінійності.

Метамодерн – це час пошуку позапросторово-часового топосу людини, де Я відчувається «вдома» поза соціальними ролями, але при цьому соціально здійснюється. Маятник розгойдується між бажаним і неможливим, але при цьому інтуїтивно точно відчувається. «Почуттязнання» дозволяє залишатися «вдома», вирушаючи у соціальні мандри, зберігати себе істинного у соціальній стандартизації. Суспільство особистостей, з гіпертрофованим еталоном соціальної затребуваності, залишається в минулому. Формується суспільство індивідуальностей з нескінченим різномаяттям особливостей, рівноправно виявлених у здійсненні загального, вічного, при цьому життєво відчутного. Простіше кажучи – простір, у якому кожен може бути правий і не правий одночасно, де кожен має право на будь-яку позицію, зберігаючи одночасно внутрішню зосередженість і зовнішню залученість у життєвий процес в еволюційному становленні реалізації загальної мети – Бути!

Для метамодерної антропології характерно динамічний баланс між духовним та матеріальним, які не протиставляються, а є одночасним проявом об'єктивної реальності. Людина метамодерну за своєю суттю духовно-матеріальна. Зневага також, як і перебільшення значущості одного з модусів, загрожує онтологічною сповтореністю.

Дуальність людини метамодерну виражається в так званій «новій щирості», що допускає безпосереднє прийняття всього і одночасно не стверджує остаточно нічого - коливання як безумовний оптимізм, або необумовлений ентузіазм.

Метамодерн усвідомлює, що істина недосяжна, тому що єдино істинною є гранична об'єктивна реальність, яка не дана нам у своїй повноті. Ми ніколи не зможемо досягти цієї реальності, абстрактно (подумки чи духовно) потрапляємо в оману, оскільки не маємо інструменту верифікації. Все завжди суб'єктивно. Суб'єкт пізнання має обмеження через свою обумовленість формою буття. Тому духовне завжди вислизає, але при цьому розширює матеріальне.

Тобто все, що має творчу реалізацію – судження, теорії, ідеології, світогляд, наукові підходи, твори мистецтв – це все моделі реальностей, за якими стоять ключові ідеї, що незмінно супроводжують індивідуальний пошук.

Заключення

Останнє десятиліття розвитку сучасної культури якісно змінює змістовне наповнення антропологічної парадигми. Вперше визначення соціокультурного контексту виявляється у коливальному (осцилятивному) стані, що вбирає в себе всі модуси попередніх епох, при цьому не стверджуючи смислової домінанти часу. Метамодерн формує новий рівень прояву свободи, не обмеженої жодною з ідеологій минулого, при цьому покликаної зберегти та розширити, до еволюційних смислів, усі відпрацьовані світоглядні настанови. Тонка грань між цінностями модерну та постмодерну обумовлює ледь вловиму характеристику людини метамодерну, еволюційне покликання якої полягає у якісно новому рівні світорозуміння. Одночасне прийняття вищих цінностей та нівелювання їх однозначним ствердженням дозволяє сформулювати особливість часу як реконструкцію Людини Цілісної, незаангажованої домінуючими світоглядними установками соціального характеру. У зв'язку з цим, антропологія метамодерну маніфестує такі риси як безосновний оптимізм, індивідуалізація соціокультурного простору через постіронію, наївну щирість, відкритість і проникливість у дуальному взаємодоповненні суб'єктивного Я з масовою природою сучасного соціуму. Вираженням антропологічного простору метамодерну стає взаємодоповнюваність духовно-матеріального, метафізико-екзистенційного, раціонально-іраціонального, релігійно-наукового, езотерико-екзотеричного, загально-конкретного на новому якісному рівні проживання смислів цілісної людини, що реконструює себе на всіх рівнях антропобуття. Епоха без однозначно вираженого морального орієнтиру спирається на етику всеприйняття, змістовним виправданням якої є універсальне право на буттєвість. Діджиталізація, як процес цифрової трансформації суспільства, формує умови для ціннісного здійснення вільного вибору людини метамодерну, через який і відбувається відновлення цілісності. Метамодерн – це скоріше не вирішення проблеми, а її постановка у новому ракурсі питання про людину. Якою бути і як вижити між крайнощами смислових полюсів, не втративши гідності та унікальної самоцінності. Виходячи з цього, доля людини метамодерну визначається у переслідуванні нескінченно відступаючих горизонтів антропології незавершеності.

Література:

- Барт Р. Избранные работы: Семиотика. Поэтика. — М., 1994.
- Дроздовський Д.І. Дискусійність метамодернізму в аспекті теорії постпостмодернізму / Наукові записки ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Вип. 3-4 (89-90), 2018. С. 58-71.
- Мірошніченко В. С. Метамодернізм, осциляція, інтерпеляція / Культура України. Випуск 55, 2017. С. 109-117.
- Платон. Бенкет / пер. Ульяни Головач. – Л.: УКУ, 2018. – 220 с.
- Скибицька Ю. В. Драматичний доробок Неди Нежданової у контексті метамодерну/ Синопис: текст, контекст, медіа, № 2 (18), 2017.
- Фуко М. Слова и вещи. Археология гуманитарных наук. – СПб., 1994.
- Фукуяма Ф. Конец истории и последний человек. – М.: АСТ, 2009.

Abramson S. (2015). Ten Basic Principles of Metamodernism // Huffpost: [Web site]. Retrieved from http://www.huffingtonpost.com/seth-abramson/ten-keyprinciples-in-met_b_7143202.html

Freinacht H. (2017). The Listening Society: A Metamodern Guide to Politics, Book One (Metamodern Guides 1) – Metamoderna ApS.

Schlegel F. (1975) Atheneum Fragments // Lucinde and the Fragments, ed. P. Firchow – Minneapolis: University of Minnesota Press, pp. 50-182.

Turner L. (2011). The Metamodernist Manifesto // Metamodernism: [Web site]. Retrieved from <http://www.metamodernism.org>

Vermeulen T. & Akker R. (2010) Notes on metamodernism // Journal of Aesthetics & Culture. V 2. pp. 56-77.

MAN IN THE AGE OF METAMODERN

Yuliya Shabanova,

PhD, Doctor of Science of Philosophy, Professor,

Theosophy Science Group member,

Dnipro branch of TS in Ukraine "H.P. Blavatsky Lodge"

Introduction

The world of postmodern man (XX century) is much more complex than the world of man of modernism (New time XVII-XIX century). The instability of human life is due to the individualized society, which has replaced the society of the mass consumer. An individual is lost in the world of cyberspace, technical simulation and unjustified risks of losing personality. Postmodern simulacra and narratives were expressed in the extreme deconstruction of the human phenomenon. “Death of the Subject” (Foucault, 1994)²¹, “The Death of the Author” (Barth, 1994)²², “The End of the History” (Fukuyama, 2009)²³, turned out to be dead-end sentences.

After the irony, sarcasm and criticism of modernism by the postmodernism, at the end of the 90s of the XX century, a tendency towards changes in the worldview is brewing. Infertility of postmodernism, which generates simulacra as copies of copies, the originals of which no longer exist, is fraying. There is a need to revise the values and meanings assigned to the postmodernism, the renewal of which is increasingly taking place due to the rethinking of the ideals of modernism. At the same time, all the tools accumulated by the postmodernism are preserved, and the cultural space of the beginning of the XXI century generates a request to search for the meanings of human existence in the context of new cultural tendencies. In this hesitation between irony, skepticism, criticism of the postmodernism and the rational purity of the modernism ideals, something new appears, which has received the conditional name post-postmodernism, one of the brightest manifestations of which is metamodern, requiring philosophical and anthropological comprehension.

²¹ Fuko, M. (1994) Slova i veshchi. Arkheologiya gumanitarnykh nauk.– SPb.: Progress. (in Russian)

²² Bart, R. (1994) Izbrannye raboty: Semiotika. Poetika. — M.: Progress, — s. 384—391(in Russian)

²³ Fukuyama, F. (2009) Konets istorii i poslednii chelovek. – M.: AST. (in Russian)

Worldview Foundations of Metamodern

Metamodern, stepping over postmodern relativism and conceptual plurality, seeks to fix and create a new description of anthropological reality. The fast-paced variability of the modern world leaves no time for static system developments that become obsolete before they mature. Obviously, this feature of the modern era, which began its countdown, conditionally from the XXI century, determined the specificity of metamodern, which moves away from mono-determination, ideology and chooses dynamism and variability as its attribute. But what is behind this variability? Is metamodern a new anthropological paradigm or just a new construction of “isms,” the tendencies of which have no chance to develop into a mature cultural phenomenon? Time will tell, relying on the essential milestones of evolution hidden from man, but while being in today, let us try to figure out what the metamodernism is trying to express?

The paradox of the metamodernism genesis, which lies in the compatibility of incompatible binary oppositions of modernism and its criticism in the face of postmodernism, expresses the essence of metamodernism. At the same time, “meta” is understood not in the Aristotelian sense of “outside,” “above” or “after,” but in the Platonic sense of the Greek term *metaxis* – which denotes the interaction of polarities, essentially related to each other (meta – between). This interpretation fundamentally changes the understanding of the essence of man, who in the modern world is on the stretch between the actual and the real world, between the meaning and its situational objectification. At the same time, the Platonic meaning “meta” means hesitation between two opposites and the simultaneity of their participation. Metamodernists use the prefix “meta” (metaxic) in its most authentic meaning, as presented by Plato in the Symposium dialogue (Plato, 2018)²⁴. Plato applies the concept of *metaxic* to the characterization of the Greek priestess Diotima in the meaning of “intermediate” or “medium level,” using the concept of *metaxic* to express the relationship between a thing and idea, as something separating and simultaneously connecting the world of illusion and reality. If in Plato’s ontology *Metaxis* appears in the meaning of the middle state, which includes both the world of ideas and the world of things, then in metamodernism this medial position brings novelty to the understanding of man as a dual entity, simultaneously manifested both as a meaning (idea) and as existence (the form).

In the first decade of the XXI century, the term “metamodernism” receives active application and semantic content in the work of the Dutch authors Timotheus Vermeulen and Robin van den Akker. In 2010, in the “Journal of Aesthetics & Culture,” they published “Notes on Metamodernism” (Vermeulen & Akker, 2010)²⁵, in which they define metamodernism as a discourse of hesitation between the optimism of modernism and the mockery of postmodernism, as a neo-romantic turn to the problem of man, calling this the philosophical position as the “structure of feelings”²⁶. Anthropology of metamodernism is based on a constant that escapes completion, as the dynamics “both – nobody”²⁷. This

²⁴ Platon. Benket (2018) / per. Uljjany Gholovach. – L.: UKU/– 220 s. (in Ukrainian)

²⁵ Vermeulen, T., Akker R. (2010) Notes on metamodernism // Journal of Aesthetics & Culture. V 2. pp. 56-77

²⁶ Ibid., p. 57

²⁷ Ibid., p. 70

medial position indicates anthropological demand between existence and consciousness, which found expression in the work of Dutch authors in the form of “the double message of the modernist pursuit of meaning and postmodern doubt about the meaning of all this”²⁸. A man is positioned in metamodernism through performism, embodied in the modern aesthetics of hesitation, as a combination of enthusiasm and mockery, “hope and melancholy, swinging between awareness and naivety, empathy and apathy, integrity and splitting, clarity and ambiguity, ... in search of the truth, without expectations to discover it”²⁹. In search of the anthropological foundations of metamodernism, the authors substantiate the concept of neo-romanticism as an actualized return to subjective sensibility. Unlike romanticism, metamodern neo-romanticism, striving for ideals, never asserts them, partly relying on Schlegel (1975): “always in becoming, never in perfection”³⁰. Anthropological meaning of metamodernism is expressed in the form of “atopic metaxis,” as “the middle outside the topos, hesitation outside the place.” Following the “Notes on Metamodernism” in 2011 Luke Turner’s “Manifesto of Metamodernism”³¹ emerges, which asserts hesitation as the basis of the cultural dominant of metamodernism based on “diametrically opposed ideas acting as pulsating polarities of a colossal electric machine that sets the world in motion”³²

Talking about the programmatic works of metamodern anthropology, one cannot ignore the work of the Swiss political philosopher and sociologist Hanzhi Freinacht “The Listening Society: A Metamodern Guide to Politics, Book One”³³ (Freinacht, 2017). The author considers the combination of different-vector values in modern society to be the main issue of our time. “How can modern, postmodern and premodern people live productively together?”³⁴

Seth Abramson expresses his view of metamodernism in a peculiar way in his article “Ten Basic Principles of Metamodernism”³⁵. With baseless optimism and postirony characteristic of metamodernism, he expresses these principles in the form of a tenfold repetition of It’s all right³⁶. At the same time, the work contains productive anthropological ideas, which Abramson expresses in the form of: collapse of distances, which in the era of digitalization and the Internet manifests itself in the simultaneous possibility of anonymity and false intimacy; recognition of a multitude of subjectivities as the ability to accept and share in virtual reality of Internet discourses; blurring the boundaries of familiar forms of identity; the formation of individual and collective identity based on semantic content; orientation towards cooperation in all social spheres, as an opportunity for individual self-expression. Optimism of justification of man is expressed in “basic trust in the world”: “A

²⁸ Ibid., p. 59.

²⁹ Ibid., p. 75.

³⁰ Schlegel F. (1975) *Atheneum Fragments // Lucinde and the Fragments*, ed. P. Firchow – Minneapolis: University of Minnesota Press, P. 175.

³¹ Turner L. (2011). *The Metamodernist Manifesto // Metamodernism*: [Web site]. Retrieved from <http://www.metamodernism.org>

³² Ibid.

³³ Freinacht H. (2017). *The Listening Society: A Metamodern Guide to Politics, Book One (Metamodern Guides 1) – Metamoderna ApS*.

³⁴ Freinacht H. (2017). *The Listening Society: A Metamodern Guide to Politics, Book One (Metamodern Guides 1) – Metamoderna ApS*.

³⁵ Abramson S. (2015). *Ten Basic Principles of Metamodernism // Huffpost*: [Web site]. Retrieved from http://www.huffingtonpost.com/seth-abramson/ten-keyprinciples-in-met_b_7143202.html

³⁶ Ibid.

metamodernist chooses life” ‘as if’ positive changes are possible, even if we are every day reminded that human culture is in a state of chaos and probably even decline”³⁷

The worldview and value issues of metamodernism are actively studied by domestic researchers. In this regard, Ukrainian authors Miroshnichenko V. S.³⁸, Drozdovskiy V. I.³⁹, Skybytska Yu. V.⁴⁰, who view metamodernism as a field of modern axiological and aesthetic discourse.

In my opinion, the authors of the presented works express metamodern anthropology as a descriptive position of the modern cultural dominant of the digitalized era. Its feature is not a rational-theoretical position in philosophy, but a sensual experience of the aesthetic principle, which allows the subjective I to integrate new meanings. In this regard, the problem of man becomes the main content of metamodernism, striving for anthropological solutions to the eternal questions about meaning in a hesitant worldview perspective.

Man in a state of metamodernism

The consistency of metamodernism will be proved by time, but even today we can talk about the tendencies of self-awakening of man – a holistic man. All extremes of the paradigmatic pendulum have been tested, from the rational assertion of the highest values (modernism) to their complete leveling (postmodernism), from hypostatizing the rational to extremely subjective immersion in the abyss of the irrational. Being is no longer represented as the identity of thinking, just as it is not a reflection of the transcendent. At the same time, the transcendent is realized in man through the attributes of beingness.

Modernism sought the essence of man through metaphysical ideals. Postmodern rejected the search for the essence of man and any meanings. What to look for metamodernism after complete deconstruction? The goal of metamodernism is the *reconstruction of man, multifaceted, true, deep*. At the same time, the reconstruction of man is not accomplished in the affirmative way by means of substantiated declarations about what is due, like modern anthropology. Choice, search, acceptance of different and many things leads to the need for *self-reconstruction of man*.

Metamodern man experiences both the freedom of postmodernism and the framework of the value constraints of modernism. Everyone has the right to choose between opportunistic pragmatism and value self-determination of spiritual meanings. Any choice is correct for everyone who makes it and through this choice the formation of society, world politics, new cultural paradigm takes place. In this paradigm a Single man, who now makes decisions for the future is not forgotten, in contrast to non-classical subjectivism, where a man is immersed in self-flagellation, despair and loneliness.

At the same time, the solitude of the metamodern man is quite productive. Solitude becomes a necessity, fulfilling the saving function of self-determination of modern man in the multidimensionality of crowd strategies. Solitude, like collecting oneself in a mass ag-

³⁷ Ibid

³⁸ Miroshnichenko V. S. Metamodernizm, oscyljacija, interpeljacija / Kuljtura Ukrajiny. Vypusk 55, 2017. S. 109-117. (in Ukrainian)

³⁹ Drozdovskij D.I. Dyskusijnistj metamodernizmu v aspekti teoriji postpostmodernizmu / Naukovi zapysky KhNPU imeni Gh.S. Skovorody. Vyp. 3-4 (89-90), 2018. S. 58-71. (in Ukrainian)

⁴⁰ Skybytska Yu. V. Dramatychnyi dorobok Nedy Nezhdanovoi u konteksti metamodernu / Synopsys: tekst, kontekst, media, № 2 (18), 2017

iotage of vain communications and imitations of crowd activity, is the way of self-restructuring of the inner man.

In the mainstream of metamodern, individualization takes a different form, as a self-sufficient life in its own world of true reality, which does not conflict with external reality. Digitalization of the era as a process of the digital reality of our time has changed the perspectives of the life world of a metamodern man. Social networks contribute to the absence of a stereotype of behavior; norms go beyond the bounds of obligation, while the world order is not violated. One can get lost in the network, put on the desired mask, choose, expand or limit one's social circle. The pendulum of the digitalized metamodern space fluctuates from the possibility of hiding, getting lost to the implementation of a public "crucifixion" or praise outside the spatial framework. Like or dislike have no national or state identity, remaining on the verge of impunity and the threat of public evaluation. Information of the network space is unpredictable in its further consequences.

After nihilism, irony and disappointment of postmodernism, respect, sincerity, openness, originality, uniqueness, which define the essence of man of metamodern, in contrast to modern standardization (the principle of obligation in Kant's imperatives) or postmodern lack of principles, again in value.

Metamodern is the integration of the individual I into the outer worlds. Individuality acts as a point of bifurcation, which can unpredictably change the turn of reality, the reorganization of the system based on unsystematic premises. The spontaneous manifestation of sincerity can confuse and motivate independent self-transformation.

It is no accident that art has become a sign of the cultural paradigm of metamodern. Art, addressing the intuitive depth of man through the manifestation of a touching and naive simplicity, expresses hesitation as a defining feature of metamodern. The dominant feature of metamodern is ethics in its daily manifestation – the ethics of authenticity, open sincerity and innocence. Ethics, in which the universal is combined with the everyday, and the sincerity of the concrete gains superiority over the general, managing moral constructs not from above – the metaphysical ideal of universal obligation, but from below – existential meaning as a universal value, as a form of realization of being outside temporal non-linearity.

Metamodern is the time of searching for the extra-spatial-temporal topos of man, where I feels "at home," outside social roles, but socially realizing at the same time. The pendulum swings between the desired and the unrealizable, but at the same time intuitively precisely felt. A kind of "straight-knowledge" allows one to stay "at home" going on social wanderings, to keep oneself true in social standardization. A society of individuals is being formed. Not personalities, with a hypertrophied standard of social demand, but Individualities, equally manifested in the implementation of the universal, eternal, at the same time vitally tangible. Simply put – a space in which everyone can be right and wrong at the same time, and everyone has the right to any position, while maintaining focus and involvement in the life process, in evolutionary formation, in the realization of the universal goal – to Be!

Metamodern anthropology is characterized by a dynamic balance between the spiritual and the material, which are not opposed, but are a simultaneous manifestation of objective reality. Metamodern man is dual, spiritually material. Neglect, as well as exaggeration of the significance of one of the modes, is fraught with ontological distortion.

Duality of the metamodern man is expressed, in the so-called new sincerity, which allows direct acceptance of everything and at the same time does not finally assert anything – hesitation as unconditional optimism, unconditioned enthusiasm.

Metamodernism realizes that truth is unattainable, because the only true is the ultimate objective reality, which is not given to us in its completeness. We will never be able to reach this reality; abstractly (mentally or spiritually) we fall into delusions, since we do not have a verification tool. Everything is always subjective. The subject of cognition has limitations due to its conditionality by the form of being. Therefore, the spiritual always slips away, but at the same time expands the material.

That is, everything that a man can create – judgments, theories, ideologies, worldviews, scientific approaches, works of art – are all models of realities behind which there are key ideas that invariably accompany an individual search.

Conclusions

The last decade of the development of modern culture has qualitatively changed the content of the anthropological paradigm. For the first time, the definition of the socio-cultural context is expressed in hesitative state that absorbs all the modes of previous eras, while not unambiguously affirming the semantic dominant of time. Metamodernism forms a new level of manifestation of freedom, not limited by any of the ideologies of the past, while being called upon to preserve and expand to evolutionary meanings all worked out ideological attitudes. The thin line between the values of the Modernism and the Post-modernism determines the subtle characteristic of the metamodern man, whose evolutionary vocation lies in a qualitatively new level of world attitude. The simultaneous acceptance of the highest values and their leveling with an unambiguous assertion makes it possible to formulate the peculiarity of time as a reconstruction of the Holistic Man, impartial to the dominant worldview attitudes of a social nature. In this regard, the anthropology of metamodernism manifests such features as baseless optimism, individualization of the sociocultural space through postirony, naive sincerity, openness and penetration in the dual complementarity of the I with the mass nature of modern society. The expression of the anthropological space of metamodernism becomes mutual complementarity of the spiritually-material, metaphysical-existential, rational-irrational, religious-scientific, esoteric-exoteric, universal-concrete at a new qualitative level of living of the meanings of the Holistic Man, who reconstructs himself at all anthropological levels. An era without an unambiguously expressed moral guideline is based on the ethics of all-acceptance, the only justification for which is the existence of a universal right to beingness. Digitalization as a process of digital transformation of society creates conditions for the value realization of the free choice of a man of metamodernism, through which the Holistic man is accomplished. Metamodernism is more likely not a solution to a problem, but its posing in a new perspective of the question of a man – what to be and how to survive between the extremes of semantic poles without losing dignity and unique intrinsic value. On this basis, the fate of a metamodern man is determined in pursuit of the endlessly receding horizons of the anthropology of incompleteness.

References

- Abramson S. (2015). Ten Basic Principles of Metamodernism // Haffpost : [Web site]. Retrieved from http://www.huffingtonpost.com/seth-abramson/ten-keyprinciples-in-met_b_7143202.html
- Bart, R. (1994) Izbrannye raboty: Semiotika. Poetika. — M. : Progress, — s. 384—391(in Russian)
- Drozdovskiy D.I. Dyskusijnistj metamodernizmu v aspekti teoriji postpostmodernizmu / Naukovi zapysky KhNPU imeni Gh.S. Skovorody. Vyp. 3-4 (89-90), 2018. S. 58-71. (in Ukrainian)
- Freinacht H. (2017). The Listening Society: A Metamodern Guide to Politics, Book One (Metamodern Guides 1) – Metamoderna ApS.
- Fuko, M. (1994) Slova i veshchi. Arkheologiiia gumanitarnykh nauk.– SPb. Progress. (in Russian)
- Fukuiama, F. (2009) Konets istorii i poslednii chelovek. – M.: AST. (in Russian)
- Miroshnychenko V. S. Metamodernizm, oscyljacija, interpeljacija / Kuljtura Ukrajiny. Vypusk 55, 2017. S. 109-117. (in Ukrainian)
- Platon. Benket (2018) / per. Uljjana Gholovach. – L.: UKU/ – 220 s. (in Ukrainian)
- Schlegel F. (1975) Atheneum Fragments // Lucinde and the Fragments, ed. P. Firchow – Minneapolis: University of Minnesota Press, pp. 150-182.
- Skybytska Yu. V. Dramatychnyi dorobok Nedy Nezhdanovoi u konteksti metamodernu / Synopsys: tekst, kontekst, media, № 2 (18), 2017
- Turner L. (2011). The Metamodernist Manifesto // Metamodernism: [Web site]. Retrieved from <http://www.metamodernism.org>
- Vermeulen,T., Akker R. (2010) Notes on metamodernism // Journal of Aesthetics & Culture. V 2. pp. 56-77

ДУХОВНО-МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ: ГЛИБИННІ ЗАСАДИ ТА МОЖЛИВОСТІ

Іван Дмитрович Бех,

*доктор психологічних наук, професор, дійсний член
(академік) НАПН України, директор Інституту про-
блем виховання НАПН України.*

*Доповідь на XXIII Міжнародному Форумі «Шляхи ду-
ховного розвитку людини і суспільства» 27 травня
2023 р., Київ*

Щойно прозвучав гімн України. «Боже великий єдиний, нам Україну храни...». Хранити нашу країну значить оберігати народ, дати йому духовну перспективу, перспективу гідного життя. Однак, хоч Бог у кожному серці, але на жаль, не кожне серце з Ним, як сказав апостол. Що нам робити? Потрібне глибоке, серйозне, постійне виховання.

Я хочу привернути вашу увагу до виховання на вищому рівні, рівні психологічному, що дозволяє глибше осмислити й практику виховання. Річ у тім, що у нинішніх умовах виховання молодого покоління – справа надзвичайно складна, саме виховання духовності. Адже йдеться, по-перше, про вищі, як говорять горні цінності, такі як справедливість, вірність, жертвність, відданість, безумовне піклування про іншого та багато інших. І все це обрамлюється великою любов'ю. Без любові жодну особистість не виховаємо. Я уточню, що духовні цінності потрібні для достойного життя, а моральні для нашої діяльності, для всіх її різновидів.

По-друге, усі ці цінності повинні плекатися на рівні свідомості, самосвідомості та надзвичайно сильних почуттів. А початком цих почуттів є позитивні емоції, бо людина володіє ще масою негативних емоцій, але ми повинні спиратися саме на позитивні. Тож і батькам, і нинішнім пересічним педагогам-вихователям вирішувати цю проблему на такому рівні надзвичайно важко, а інколи майже й неможливо. До того ж і сама духовність людини ще далеко не відома сучасній науці, перш за все психології, теорії виховання, не говорячи вже про відповідні методи і технології. Один мудрець сказав: «Як неможливо полічити волосся на голові, так неможливо полічити усі порухи душі людської». Ось яка складність нашої проблеми. І тому поверховий погляд тут не проходить, а ми його часто культивуємо. Тож коли ми говоримо про людину високодуховну і свідому, то йдеться не тільки про людину законслухняну, а саме про цей її вищий розвиток.

Нині можна вичленити два наукові підходи у погляді на природу людини. Що ж вони собою являють? Перший підхід – людина початково від народження є доброспрямованою, тобто спрямована до добра, а душевні вади вона набуває в результаті зовнішніх негативних впливів. Звідси задача її занурення у морально здорове середовище, яке слід створити, щоб відвернути від морально спотвореного. Ось такою є ця позиція. Ми ж схиляємось до того, що в людини є задатки як до добра, так і до зла – такий другий підхід. Ми в своїй діяльності, стоячи на цьому підході, проводимо широкі експериментальні дослідження, побудовані на гуманістичних методах і технологіях. І повірте, результати маємо високі і обнадійливі.

Отже, головні задатки добродійні. Це, перш за все, співчуття, схильність до співстраждання і співраді. До речі, співпереживати ми ще вміємо, а співрадіти досить важко. Так от, співчуття я ставлю на перше місце, на друге – милосердя, і на кінець – покірність.

Які ж задатки до злоспрямованості, тобто до зла? Центральним, корінним є людська гординя, гордість. Вона сама по собі робить людину зарозумілою, зневажливою до інших. А також як корінна, гординя породжує зверхність, користоловство, славолюбство, владолюбство, честолюбство, яке шукає всіляких почестей, заздрість, ненависть, злобу тощо. Це духовно негативні утворення, вони перешкоджають нашому прямуюванню до духовності. У релігії їх називають пристрасті. Вони можуть бути досить емоційно сильними.

Ось той фон, який дається в спадок і з яким ми повинні працювати, враховуючи його. Річ у тім, що особистісно позитивні і особистісно негативні задатки можуть бути у різній пропорції. Наприклад, сильні і широко охоплені доброспрямовані й слабкі злоспрямовані. Тоді такі люди від природи благодійники. Такими були в історії, наприклад, педагог Песталоцці, підприємець англієць Роберт Оуен, російський доктор Гааз, який ходив по лікарнях і лікував німців, у нас – меценати Ханенки і багато інших людей. Люди зі спадковим злоспрямуванням, особливо, коли воно є досить сильним, важко піддаються виховним впливам, і спрямованим, і не спрямованим. Тому вони є часто порушниками всіляких соціальних норм аж до ізоляції від суспільства. З такими людьми важко працювати, а то і неможливо.

Відтак є дві стратегії щодо процесу виховання. Перша – стримуюча, це різного роду заборони. Звідси і стримуюча мораль, це мораль заборони. І друга стратегія – активно діюча. Звідси мораль свідомої духовної спрямованості. Особистість, яка

вихована у стримуючій моралі у принципі не робитиме зла, оскільки наявними були весь час заборони. Але скажіть мені, а до добра вона готова? Не завжди. Така людина не підпалить будинок, але вона і не кинеється у будинок, який горить, щоб когось врятувати. Ось у чому негатив стримуючої стратегії, стримуючої моралі. Тому наші зусилля мають зосередитися на активно перетворювальній моралі, на поетапному сходженні до духовних цінностей. Іншого шляху у нас просто немає.

Кожна людина має схильність приховувати свої вади і підмінити їх якимись достоїнствами. Важко сказати людині про себе, що я зла, недобропорядна, мстива і т.і. Тому гординя, як основна негативна якість, підміняється великодушністю, а крадіяство – душевною силою, непомірна розкіш – достатком. Так людина скриває своє ество, свою культурну «природу», але не все так погано, тому що особливістю позитивних і духовно негативних утворень є те, що вони у ранньому і дошкільному віці ще досить м'які, тобто ще не ствердилися. Основне ж те, що вони ще не узагальнилися, а проявляються ситуативно: в одних умовах можуть проявлятися, а в інших ні. Тому спрямоване виховання треба починати з ранніх періодів.

Але чи вміють це робити батьки, чи хочуть вони це робити? От у чому проблема. Слід блокувати всі ці негативні прояви і всіляко піднімати те позитивне, про яке я говорив. Як же правильно виховувати? На основі милосердя можна виховати любов до ближнього, до іншої людини. А на основі співчуття – піклування про людину, чуйність, вірність. На основі покірності, про яку йшлося, можна виховати толерантність, якої так не вистачає в нашому суспільстві, миролюбність. Ми повинні зробити все, щоб батьки були повноцінними суб'єктами виховання, без них виховати педагогу такий рівень духовності майже неможливо, адже вони є носіями родокровних відносин. Слово батька може переважати слово педагога, от в чому річ. А далі перепідготовка педагогів як вихователів. Освіту ми всі повинні зробити виховуючою. Розум, на який ми так часто наголошуємо, потрібен, але розум без духовності – це велика вада. Так я загострюю це питання. Виховання зростаючої особистості буде успішним, якщо батьки і педагоги використовуватимуть три універсальні закономірності.

Перша закономірність – здатність розуміння вихованців. Здатність розуміння вихованця, особливо сучасного, який дистанціюється з дошкільного віку від середовища батьківського і педагогічного. Для того, щоб процес розуміння дорослими дітей був загалом результативним, вони мусять опанувати такі якості. Перша якість – уміння сприймати та психологічно адекватно інтерпретувати поведінку дитини. Друга – розуміти, чому ця дитина так себе поводить. Не просто констатувати факт, а віднайти причину, вона ж завжди є, але прихована. Однак, при емпатійному ставленні дитинка може розкритися. Далі фіксувати зміни в почуттях і вчинках дитини. Саме зміни, бо дитинка – особистість, що зростає, і тому вчинок вчорашній буде відрізнятися від вчинку сьогоднішнього. Це ми повинні фіксувати і враховувати. Тож треба проводити глибоку батьківську просвіту, щоб була єдність у поглядах між батьками і педагогами.

Друга закономірність – здатність визнання вихованця. Визнання – це передусім право дитини бути собою. Ніхто не має забрати це право, бо вона індивідуальність, яка має свою позицію щодо тих чи інших явищ, ситуацій, особливо сучасні діти, на яких діє маса інформації. Вимоги визнання дитини ґрунтуються на вірі в її можли-

вості. Дайте дитині перспективу розвитку і становлення, а отже й самовдосконалення: позитивного самовдосконалення, а не негативного. Таке ставлення спрямовуватиме дорослих до активізації особистісних переживань вихованців. Дитина – носій переживань, вона не може бути індиферентною. Тож виховання дорослими дитини не повинно бути лише суворо обмеженим, таким, що визначається лише її інтересами, ситуативними прагненнями, але й є прагнення перспективні. Таке визнання враховує, насамперед, її особистісну спрямованість, вона ж у кожного своя.

Третя здатність – прийняття дитини. Таке утворення означає безумовне позитивне ставлення до дитини, незалежно від того, тішить вона дорослих чи ні. Якщо дорослі приймають вихованця, то й приймають його недоліки. Дорослі здатні не тільки приймати, а і показувати на прикладі, що вона потрібна та важлива. Тож прийняття дорослими вихованця не передбачає поблажливості, а терплячості, адже не завжди дитинка позитивна. В такому разі, приймаючи дитину, ми осуджуємо її вчинки, – це золоте правило, - а не її саму. Якщо ви осуджуєте дитину, то осуджуєте її «Я». Це «Я» має велику силу і значущість, тому не потрібно її ображати. Дитинка тоді сама займеться етичною роботою і повернеться від цього вчинку до свого «Я» духовного. Ось такий шлях, за якого дитинка не буде ображатися на дорослого. У спілкуванні з дорослими, які приймають дитину, вона отримує стимул для розвитку, розкриває кращі свої риси. Отже прийняття – це кредо дорослого – Я з тобою, Я за тебе.

Це три фундаментальні позиції, на основі яких вибудовуються всі гуманістичні виховні технології. В даному випадку вченими Інституту проблем виховання, які займаються цією проблемою в такому ракурсі, який я представляю.

Я ще раз хотів би загострити цю надзвичайно складну проблему. Не всі педагоги здатні з нею впоратися. Сучасним педагогам мало дають відповідних глибоких знань, тож і вони працюють тільки як методисти, як носії навчальних технологій. А духовність – яка це вершина! Скільки тут ще невідомого, якою тонкою повинна бути душевна технологія, яким повинно бути інтимне особистісне спілкування: душа в душу, очі в очі. Ось таке спілкування, в таких взаєминах, коли я як педагог, носій вищої духовності, запалюю духовністю дитину.

SPIRITUAL AND MORAL EDUCATION: DEEP FOUNDATIONS AND OPPORTUNITIES

Ivan Bekh, Doctor of Sciences in Psychology, Professor, Full member (Academician) of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Director of the Institute of Problems on Education of the NAES of Ukraine.

Talk at the XXIII International Forum on May 27, 2023.

The national anthem of Ukraine has just been played. "God great and one, save Ukraine for us..." Protecting our country means protecting the people, giving them a spiritual perspective, a perspective of a dignified life. However, although God is in every

heart, unfortunately, not every heart is with Him, as the apostle said. What should we do? Deep, serious, constant education is needed.

I want to draw your attention to education at a higher level, the psychological level, which allows you to think more deeply about the practice of education. The fact is that in the current conditions, the upbringing of the young generation is an extremely difficult matter, namely the upbringing of spirituality. After all, we are talking, first of all, about higher, as mountain values say, such as justice, loyalty, sacrifice, devotion, unconditional care for others and many others. And all this is framed with great love. Without love, we will not raise any personality. I specify that spiritual values are needed for a decent life, and moral values for our activity, for all its varieties.

Secondly, all these values should be nurtured at the level of consciousness, self-awareness and extremely strong feelings. And the beginning of these feelings is positive emotions, because a person also has a lot of negative emotions, but we must rely on positive ones. Therefore, it is extremely difficult, and sometimes almost impossible, for both parents and current average teachers-educators to solve this problem at such a level. In addition, the very spirituality of a person is still far from being known to modern science, first of all psychology, the theory of education, not to mention the relevant methods and technologies. One wise man said: "Just as it is impossible to count the hairs on the head, so it is impossible to count all the movements of the human soul." This is the complexity of our problem. And that is why a superficial view does not pass here, and we often cultivate it. So when we talk about a highly spiritual and conscious person, we are talking not only about a law-abiding person, but precisely about this higher development of him.

Currently, two scientific approaches can be distinguished in the view of human nature. What are they? The first approach - a person is initially benevolent from birth, that is, directed to good, and he acquires mental defects as a result of external negative influences. Hence the task of immersing it in a morally healthy environment, which should be created to divert it from the morally distorted. This is the position. We are inclined to the fact that a person has predispositions for both good and evil - this is the second approach. Based on this approach, we conduct extensive experimental research based on humanistic methods and technologies. And believe me, we have high and encouraging results.

So, the main foundations are charitable. This is, first of all, compassion, a tendency to sympathize and share joy. By the way, we still know how to empathize, but it is quite difficult to rejoice. So, I put compassion first, mercy second, and humility last.

What are the prerequisites for malevolence, that is, for evil? The central, root is human pride. It in itself makes a person arrogant, contemptuous of others. And also as a root, pride gives rise to arrogance, selfishness, glory, lust for power, ambition that seeks all kinds of honors, envy, hatred, malice, etc. These are spiritually negative formations, they hinder our progress towards spirituality. In religion they are called passions. They can be quite emotionally strong.

This is the background that is inherited and with which we must work, taking it into account. The thing is that personally positive and personally negative predispositions can be in different proportions. For example, strong and widespread benevolent and weak malevolent. Then such people are benefactors by nature. Such were in history, for example, the teacher Pestalozzi, the English entrepreneur Robert Owen, the Russian doctor Haaz, who visited hospitals and treated the sick, in our country - patrons of Khanenka and many

other people. People with hereditary evil orientation, especially when it is strong enough, are difficult to give in to educational influences, both directed and undirected. Therefore, they are often violators of all kinds of social norms up to the point of isolation from society. It is difficult, if not impossible, to work with such people.

Therefore, there are two strategies regarding the education process. The first is restraining, it is various kinds of prohibitions. Hence the restraining morality, the morality of prohibition. And the second strategy is active. Hence the morality of conscious spiritual orientation. A personality brought up in restraining morality will not do evil in principle, since prohibitions were present all the time. But tell me, is she ready for good? Not always. Such a person will not set fire to a house, but he will not rush into a burning house to save someone. This is the negative of the restraining strategy, restraining morality. Therefore, our efforts should be focused on actively transforming morality, on a gradual ascent to spiritual values. We simply have no other way.

Every person has a tendency to hide their flaws and replace them with some merits. It is difficult to tell a person about myself that I am evil, dishonest, vindictive, etc. Therefore, pride, as the main negative quality, is replaced by magnanimity, and theft by mental strength, excessive luxury by wealth. This is how a person hides his essence, his cultural "nature", but not everything is so bad, because the peculiarity of positive and spiritually negative formations is that they are still quite soft in early and preschool age, that is, they have not yet established themselves. The main thing is that they have not yet been generalized, but are manifested situationally: in some conditions they may manifest, but not in others. Therefore, directed education should start from early periods.

But do parents know how to do it, or do they want to do it? That's the problem. All these negative manifestations should be blocked and the positive ones I mentioned should be raised in every possible way. How to properly educate? On the basis of mercy, you can cultivate love for your neighbor, for another person. And on the basis of compassion - caring for a person, sensitivity, loyalty. On the basis of the humility that was discussed, it is possible to cultivate tolerance, which is so lacking in our society, peacefulness. We must do everything so that parents are full-fledged subjects of education, without them it is almost impossible for a teacher to educate such a level of spirituality, because they are carriers of blood relations. The word of the father can prevail over the word of the teacher, that's the point. And then the retraining of teachers as educators. We should all make education educational. Reason, which we so often emphasize, is necessary, but reason without spirituality is a great defect. So I am sharpening this question. Raising a growing personality will be successful if parents and teachers use three universal regularities.

The first regularity is the ability to understand students. The ability to understand a pupil, especially a modern one, who has distanced himself from the parental and pedagogical environment since preschool age. In order for the process of adults' understanding of children to be generally effective, they must master such qualities. The first quality is the ability to perceive and psychologically adequately interpret the child's behavior. The second is to understand why this child behaves the way he does. It is not just to state the fact, but to find the reason, it is always there, but hidden. However, with an empathetic attitude, the child can open up. Next, record changes in the child's feelings and actions. It is changes, because a child is a growing personality, and therefore yesterday's act will be different from today's act. We must record and take this into account. Therefore, it is nec-

essary to carry out deep parental education so that there is a unity of views between parents and teachers.

The second regularity is the ability to recognize (to admit) a student. Recognition is primarily the child's right to be himself. No one should take away this right, because she is an individual who has her own position regarding certain phenomena and situations, especially modern children, who are affected by a lot of information. The requirements for recognition of the child are based on the belief in its capabilities. Give the child the perspective of development and formation, and therefore self-improvement: positive self-improvement, not negative. Such an attitude will direct adults to activate the personal experiences of pupils. A child is a bearer of experiences, he cannot be indifferent. Therefore, the upbringing of a child by adults should not only be strictly limited, such that it is determined only by its interests, situational aspirations, but there are also promising aspirations. Such recognition takes into account, first of all, her personal direction, which is different for everyone.

The third regularity is acceptance of the child. Such an education means an unconditional positive attitude towards the child, regardless of whether he pleases the adults or not. If adults accept a pet, they also accept its shortcomings. Adults are able not only to accept, but also to show by example that it is necessary and important. Therefore, the acceptance of a pet by adults does not imply condescension, but patience, because the child is not always positive. In this case, when accepting a child, we condemn his actions - this is the golden rule - and not him. If you judge a child, you judge his "I". This "I" has great power and significance, so there is no need to insult it. The child will then engage in ethical work herself and return from this act to her spiritual "I". This is the way in which a child will not take offense at an adult. In communication with adults who accept the child, he receives a stimulus for development, reveals his best features. Therefore, acceptance is the credo of an adult - I am with you, I am for you.

There are three fundamental positions, on the basis of which all humanistic educational technologies are built. In this case, the scientists of the Institute of Educational Problems, who deal with this problem in the perspective that I present.

I would like to raise this extremely difficult issue once again. Not all teachers are able to cope with it. Modern teachers are given little relevant in-depth knowledge, so they work only as methodologists, as carriers of educational technologies. And spirituality - what a peak it is! How much is still unknown here, how subtle the mental technology should be, how intimate personal communication should be: soul to soul, eye to eye. This is the kind of communication, in such relationships, when I, as a teacher, a bearer of higher spirituality, ignite a child with spirituality.

ЗА ЧЕРТОЙ ВОСЕМНАДЦАТИ МИЛЛИОНОВ ЛЕТ НАЗАД

Часть 3. Мир вокруг Питри и Первой расы

(Продолжение, начало см. ТН № 9, 10)

*Стайкова Наталья, независимый исследователь,
член Научной группы ТОВУ, Калараш*

Аналогия есть руководящий Закон в Природе, единственная, истинная нить Ариадны, которая может привести нас через самые запутанные тропы её владений, к её первичным и конечным тайнам.

Е.П.Блаватская

Отцы, Прародители людей или Питри... Материальные Духи в двойном теле... Астральное тело внутри Эфиробразной Формы... Они выявляют из себя Тени людей, немного менее эфиробразные и духовные, менее божественные и совершенные. Это первая раса...

Питри, как писала Е.П.Б появились в Первой Кальпе Земли, в Изначальной эпохе, включающей в себя Лаврентьевский, Кембрийский, Силурийский периоды (см. рис.1)⁴¹.

В следующей эпохе - Первичной (Девонский, Угольный, Пермский)* (рис.1), Первая раса начала осваивать Землю. Питри или «Божественные Прародители (Вторичные Группы)» продолжали оставаться с людьми⁴².

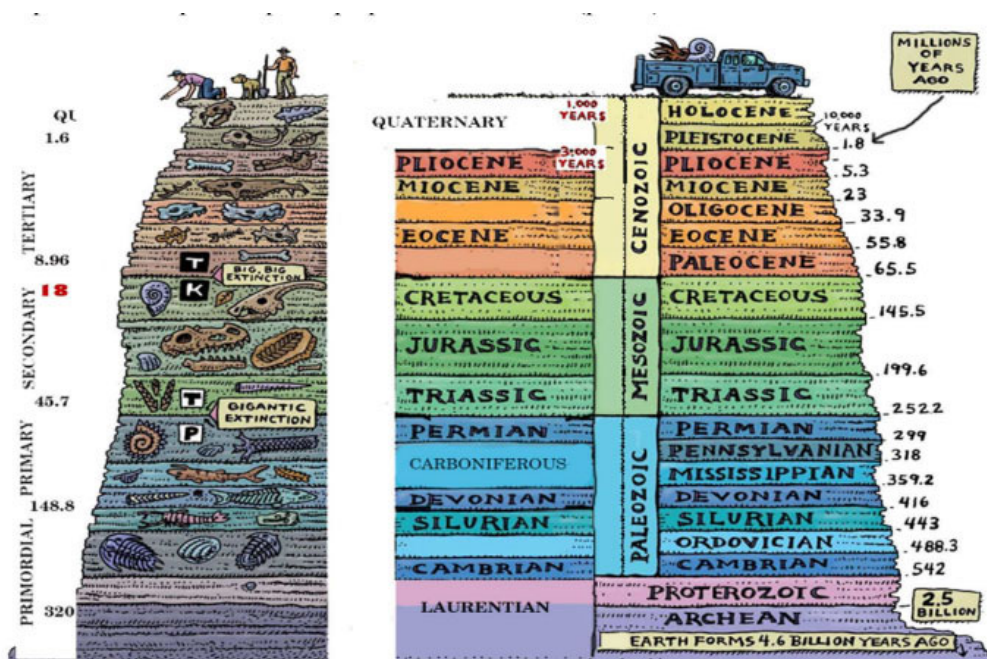

Рисунок 1

В те далекие времена астральная Луна и астральная Земля находились в одном пространстве. Эволюции этих двух космических тел шли параллельно и не имели непосредственного соприкосновения между собою⁴³. Это потом, когда Луна, словно

⁴¹ С левой стороны - годы, названия эпох и периодов «Тайной Доктрины». Справа - современные названия эр, периодов и годы, которыми пользуется сегодня современный мир науки. Чтобы не путаться в дальнейшем по тексту, в некоторых случаях, годы геологических эпох и периодов Блаватской будут помечены звездочкой (*).

Напомню, в первой части этой статьи, которая была опубликована в «Теософия і наука», выпуск 9, Травень 2022, было объяснено, почему миллионы лет Блаватской не совпадают с годами хроностратиграфической шкалы. В этом исследовании координатами, соединяющими теософскую доктрину и современную науку, являются не цифры, а появление на планете тех или иных живых организмов.

⁴² «Тайная доктрина», том 2

⁴³ Тайная Доктрина, том 2.

«змея», сбросит свою астральную оболочку⁴⁴, оставив ее Земле, две эволюции сблизятся и сольются в одну. А пока Луна «вынашивает» Землю⁴⁵ и должна будет передать на нашу планету возвращенный ею мир.

Где-то здесь между Изначальной и Первичной эпохой, между появлением Питри и Первой расы опуститься, как ночь, Пролайя.

Блаватская писала *«Во время промежутка (Пролаши п.а.) между одним и следующим Кругом, Земной шар и все сущее на нем остается в status quo»*. В переводе с латинского *Status quo* означает - остается всё, как было. Значит Пралайя не была разрушительной. Такая пролайя описана в «Письмах Махатм»: *«В малых pralayas нет нового начинания, а лишь продолжение остановленной деятельности. Растительные и Животные царства, которые к концу меньшей Manvantar'ы достигли лишь частичного развития, не уничтожаются. Их жизнь или жизнеспособные сущности ... находят также соответствующую ночь и покой – они также имеют своего рода Нирвану»* (2).

Если жизнь перед Пролайей приостанавливается, то это явление не могли не заметить палеонтологи. Точно так же в современной научной теории эволюции живого мира должно быть отражено то, что *«...органические виды животных, включая всю растительность, изменяются с каждой новой Коренной Расой»*⁴⁶. Остается только правильно сопоставить координаты появления тех или иных видов растений и животных, прослеживая научную версию их эволюции, и найти моменты замиранья со следами появления рас.

Рассматривать эволюции растений и животных следует по отдельности потому, что остатки *«растительности принадлежат этому (Четвертому Земному п.а.) Кругу, а зоологические останки, ныне находимые в так называемых Лаврентьевской, Кембрийской и Силурийской системе, являются останками Третьего (Лунного) Круга»*⁴⁷.

Но не только в системах Изначальной эпохи царства растений и животных развивались на разных планетах. Зоологические останки вплоть до Мелового периода*, 18 000 000* лет назад (по Е.П.Б) принадлежали Третьему кругу. Вот как об этом писала во втором томе «Тайной Доктрины» Блаватская. «Поскольку это касается нашего земного Четвертого Круга, одна лишь фауна млекопитающихся может рассматриваться, как происходящая от прототипов, сброшенных Человеком. Амфибии, птицы, пресмыкающиеся, рыбы, и прочие, есть результат Третьего Круга, астральные окаменелые формы, сохраняемые в аурической оболочке Земли и проектированные в физическую объективность после отложения первых Лаврентьевских горных гряд».*

Эволюция растительного мира

На рис.2 изображена таблица эволюции растительного мира из Британской энциклопедии. В таблицу с левой стороны добавлены названия и даты Блаватской. Так

⁴⁴ «...Земля сбрасывает «свои старые три» Оболочки, так как это относится к трем предыдущим Кругам, уже ею пройденным. Они сбросили свои «Тени» или Астральные Тела – если только возможно предположить, что такое эфирное существо, как «Лунный Дух», может обладать еще Астральным телом, кроме едва осязаемого тела». «Тайная доктрина», том 2.

⁴⁵ «Геософия і наука», выпуск 9, Травень 2022.

⁴⁶ «Тайная доктрина», том 2.

⁴⁷ Тайная Доктрина, том 2.

же она была дополнена автором от Ордовикского периода (485 млн лет), вниз, до начала Архея (4.000 млн лет). Это было необходимо потому, что в цитате из «Тайной Доктрины», которую приведу ниже, идет речь о времени до Ордовикского периода. Предлагаемая цитата хороша тем, что уточняет временной диапазон - начало и конец земной эволюции растений. Если этот диапазон совпадет с тем, что дает научная теория, можно быть уверенным в правильности дальнейших рассуждений.

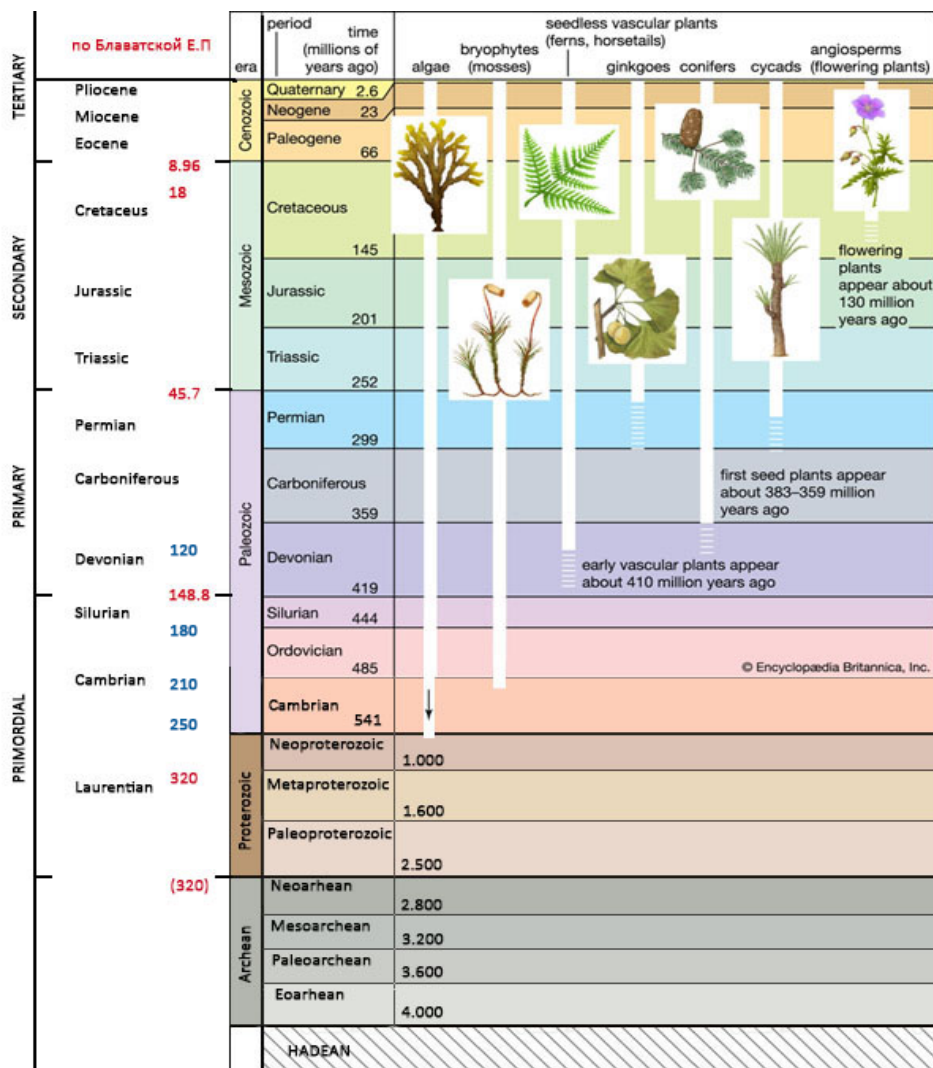

Рисунок 2

Итак, относительно эволюции растений в «Тайной Доктрине» есть такая информация: «...растительность началась в своей эфиробразной форме до того периода, который называется Изначальным, проходя через Первичный, и уплотняясь в нем, достигая своей полной **физической жизни** во Вторичную эпоху⁴⁸» (6) Лаврентьевский* период начался 320* млн лет назад. Посмотрите на рис.2. Цифра 320 та, что в скобках, была поставлена, как нижняя граница Изначальной* эпохи еще в первой части этой статьи⁴⁹.

Перенос цифры произошел после уточнения дат появления живых организмов, перечисленных в следующей цитате: «Изначальная Эпоха являет водоросли,

⁴⁸ Тайная Доктрина, том 2.

⁴⁹ «Теософия і наука», випуск 9, Травень 2022.

моллюсков, раковидных, полипов и морские организмы, и пр»⁵⁰. Когда появились эти организмы?

- По последним данным первые водоросли оставили свой отпечаток в геологических слоях датируемых 750 млн лет (начало Протерозоя)⁵¹.

- Полипы обнаружены в слоях 635 - 539 млн лет. Это - конец Протерозоя.

- В свою очередь моллюски и ракообразные появились еще позже - в отложениях Кембрия, 541 - 485 млн лет назад.

Таким образом из всего перечисления водоросли появились раньше. Значит цифра 320 млн лет соотносится с 720 млн лет современной науки или началу Изначальной* эпохи. Это - конец Протерозойской эры науки. Вернемся к рассматриваемой цитате: *растительность началась в своей эфирной форме до Изначальной* эпохи*. Чтобы не повторяться, проверим утверждение ниже, анализируя шаги эволюции. А сейчас уточним верхние координаты, когда уплотненные растения достигают *своей полной физической жизни* или завершения видового разнообразия, говоря терминологией палеоботаники.

Эту возможность дает следующая цитата: «...*физическое человечество существовало на земном шаре на протяжении последних 18,000,000 лет... Этому периоду предшествовали 300,000,000 лет минерального и растительного развития*» (8). То есть от начала Изначальной* эпохи (320 млн лет) до конца Вторичной*, ее Мелового* периода (18 млн лет, округленно 20 млн лет) прошло 300 млн лет.

Посмотрите на рисунок 2. Первая вертикальная линия слева... Линия показывает начало эволюции водорослей в конце Протерозойского периода и уходит вверх. Далее каждая последующая вертикальная линия на рисунке 2, обозначает эволюцию мхов (2), бессемянных сосудистых растений: папоротников и хвощей (3), гинкго⁵² (4), голосеменных саговых пальм (5), покрытосемянных и цветковых растений (6).

Рисунок 3

⁵⁰ Тайная Доктрина, том 2

⁵¹ [Plant Evolution & Paleobotany - Neoproterozoic \(google.com\)](http://Plant Evolution & Paleobotany - Neoproterozoic (google.com))

⁵² Класс гинкговых содержит одно семейство Ginkgoaceae с единственно сохранившимся в современности видом гинкго двулопастным.

Все линии уходят вверх, и в Меловом периоде (145 - 66 млн лет назад), Мезозойской эре представлен уже весь современный растительный мир. Что соответствует данным Блаватской и таким образом верхняя точка эволюции растений согласована с научной теорией. 😊 Теперь можно спуститься во время «до Изначальной эпохи».

Доизначальная эпоха

4.000 млн лет назад... Архей... Солнце греет намного слабее, чем сейчас... Активно работают вулканы... Пары и газы плотно окутывают Землю... Кислорода нет... Тепло... Темно... Океаны зеленые и кислые от растворенных соединений железа... Атмосфера оранжевая из-за высоких концентраций метана, аммиака и углекислого газа... (рис. 3)

Рисунок 4

кислого газа... (рис. 3)

3.500 млн лет в архейском мелком океане появляются одноклеточные бактерии, не имеющие ядра, способные жить без кислорода (рис.4).

2.500 млн лет... Началась Протерозойский эра. На протяжении всей эры больше холодно, чем тепло ... Частые оледенения... В промежутке от 1.600 – 1.000 уровень кислорода близок к 0,1%... Угольная кислота в атмосфере превышает смертельную дозу для человека в 4-8 раз... Суша безжизненна... Ледяные пустыни... Ка-

менные нагромождения... Песок... Жизнь едва теплилась в мелководных морях. Кое-где на поверхности лежат маты из бактерий (рис.5).

Рисунок 5

Но, в воде некоторые одноклеточные бактерии приобретают фотосинтетические пигменты. Они начинают участвовать в фотосинтезе, выделять кислород. С этого момента бактерии уже не бактерии, а одноклеточные **водоросли**.

Сделаем небольшое отступление. Обратите внимание. Были одноклеточные бактерии и вдруг они приобрели фотосинтетические пигменты. Что думают о «вдруг» современные ученые? На сайте New Phytologist Foundation есть статья об эволюции растений⁵³. Авторы статьи пишут: «*Существующие организмы являются моментальными снимками во времени и предоставляют только статичную и часто вводящую в заблуждение информацию о том, как они появились*». Добавим к этому цитату из «Тайной Доктрины»: «...только прообразы отображены из Астральной Оболочки Земли, происходит бесконечное количество изменений»⁵⁴. То есть ученые во многих случаях не могут найти непрерывающуюся линию эволюции тех или иных видов. И подбирая материал для этой статьи, оборванная линия не напрягает, наоборот. Чем больше научно необъяснимых явлений, тем больше убеждаешься, насколько рациональна духовная наука. Но продолжим рассматривать линию эволюции, прерываемую «вдруг».

«Вдруг» 😊 одноклеточные начинают размножаться. Единственная хромосома, носитель наследственной информации, удваивается. При начале деления у одних одноклеточных водорослей хромосомы разбегаются в противоположные концы клетки, а потом происходит деление. У других при делении - после удвоения хромосомы, вторая хромосома поселяется в почке, растущей на материнском теле (почкование).

Когда в нестабильном, в отношении погодных условий, Протерозое наступало очередное оледенение или появлялись другие неблагоприятные условия, одноклеточные бактерии/водоросли превращались в **спору**, способную, независимо от условий, выжить.

2.100 млн лет. Середина Протерозоя... У одноклеточных бактерий и водорослей возникло ядро. Тут уже не просто деление и выживание. Через ядро транслируется направление эволюции. «*Ядро соответствует Высшему разуму (Манасу)*», - писал Дауэр⁵⁵. Одноклеточные начинают размножаться митозом. Удвоение хромосом и разделение, которое не предполагает значительного разнообразия в потомстве. При митозе разделившиеся клетки имеют одинаковый парный набор хромосом. Но при таком размножении возможны мутации (Ядро уже есть!).

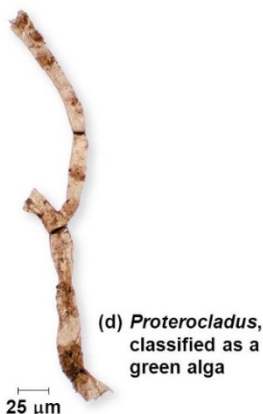

Рисунок 6

1.800 млн лет – ядра одноклеточных бактерий и водорослей «приобретают некоторую свободу и самостоятельность». Они делятся мейозом. Деление начинается с удвоения хромосом. Вновь образованные ядра и соответственно разделенные клетки обладают только одной половиной хромосом. Они находят 😊 себе пару, чтобы стать полноценным организмом, отличающимся от родителей. Разнообразие... Скорость эволюции увеличивается!

1.000 млн лет – одноклеточные водоросли разделились на пресноводные и морские. Пресноводные одноклеточные водоросли «получили 😊 эволюционное задание» развиваться в наземные растения.

⁵³ Jan de Vries(a) и John M. Archibald(a) «Plant evolution: landmarks on the path to terrestrial life».

⁵⁴ Тайная Доктрина, том 2.

⁵⁵ Изотерика для начинающих.

Между 700-900 млн лет - одноклеточные водоросли «усиленно трудятся» над межклеточной перегородкой, которая позволит им перейти на следующую ступень - многоклеточные водоросли⁵⁶. Первая из них *Proterocladus* (рис. 6) найдена, как говорилось выше, в геологических отложениях 720 млн лет или 320 млн. лет*.

Итак, до Изначального периода существовали только водоросли. Водоросли, строго говоря, и, согласно современным взглядам, не относятся к растениям. Растения имеют стебли, листья, корни. У водорослей корней нет. Вместо корня у глубинных водорослей есть, так называемые, органы прикрепления. Зеленое плоское тело водорослей — это слой однородных клеток, и они поглощают нужные вещества из воды всей поверхностью. Родство водорослей и растений проявляется в их хлорофилообразующей способности и доказывается некоторыми общими генами. Размножались водоросли, как и сейчас, спорами. Итак, водоросли открывают Изначальную эпоху.

Изначальная эпоха

Как на всем протяжении Изначальной* эпохи, в ее первом по счету Лаврентьевском периоде*, водоросли доминируют в океанах⁵⁷. Но особых изменений в их эволюции не происходит вплоть до Кембрийского периода. Так как Блаватская не дала никаких подсказок по поводу длительности периодов в эпохах, то будем считать, что они совпадают с одноименными периодами науки.

Рисунок 7

Следующий Кембрийский* период, 541-485 млн лет назад...

(рис.7). Уровень кислорода 16%... Почвы нет... Окаменелости демонстрирует, что к началу этого периода зеленые водоросли диверсифицировались до современного уровня. Бактериальные/водорослевые маты присутствуют в ландшафте, особенно возле воды... Среди них появились наземные одноклеточные водоросли, а некоторые водоросли начали развиваться в лишайники и мхи. Кембрий знаменит появлением позвоночных животных. Лунная эволюция кипит, - кембрийский взрыв (рис.7), - а на земном плане, в мире растений, как-то тихо. 😊

⁵⁶ [Plant Evolution & Paleobotany - Neoproterozoic \(google.com\)](#)

⁵⁷ [Plant Evolution & Paleobotany - Geologic Time \(google.com\)](#)

Следующий период – Ордовикский (485-444 млн лет назад). Уровень кислорода 17%. В перечисленных Блатской периодах, принадлежащих Изначальной эпохе, его нет. В свою очередь современная наука отмечает в нем важное событие - появление почвы и начало освоения суши мохообразными. В геологических слоях обнаруживают их **споры**. У мхов нет проводящих тканей, что сильно ограничивало их размер. По сути, они были привязаны к влажной земной среде. На рубеже Ордовикского-Силурийского периодов очертания суши постоянно изменялись, большие участки земной поверхности то осушались, то снова затапливались океаном. Отступавшая вода задерживалась во впадинах, образуя внутренние водоёмы.

Рисунок 8

Силурийский период... **443,8–419,2** млн лет назад. В начале этого периода очередное оледенение. К середине становится теплее. Мир в это время имеет четко выраженные климатические зоны север-юг. Тают ледники... Повышается уровень океана...

Мохообразные диверсифицируются... В средних отложениях силурийского периода находят первые наземные растения, ближайших родственников водорослей, полиспорангиофиты, примером которых является *Cooksonia* (рис.8). У них был очень простой рисунок ветвления. Ветви заканчиваются уплощенными спорангиями **со спорами**.

Рисунок 9

А в конце Изначального* периода на сушу выходят первые ветвящиеся и сосудистые растения - риниофиты. От водорослей они отличались более сложным внутренним строением (рис. 9). Покровные ткани, защищали от высыхания. Проводящие ткани осуществляли транспорт воды. Риниофиты не имели полноценных корней, вместо них подобие корневища, от которого уходили нитевидные образования из одной клетки. Подобно водорослям ветвления впитывали воду всей поверхностью клетки. Размножались риниофиты **спорами**, созревающими в спорангиях на верхушках веточек.

Изначальная эпоха закончилась. Все, что было написано выше об эволюции растений начиная с Архея, кроме некоторых отступлений, - материалистическое мировоззрение.

Эволюция растений, животных и человека с теософской точки зрения происходит прежде всего на астральном плане. Астральные формы, прообразы, формируются в аурической оболочке Земли и проектируются в физическую объективность.

Чтобы представить себе ярче и объёмнее, как это происходит, обратимся к аналогии. В «Инструкциях» по поводу астрального тела человека можно найти, что аурическое яйцо снабжает его «...астральной формой, вокруг которой, по ее образцу, формируется физическая сущность, – сперва как эмбрион, потом как дитя и человек, причем астрал растет наряду с человеческим существом...».

Александр Гурвич - ученый, который еще в прошлом веке открыл сверхслабые излучения живых систем, рассуждая о развитии эмбриона в утробе матери, писал: «*Эмбриональное поле - это надклеточный фактор, определяющий судьбу клеточных элементов и поддерживающий определенную молекулярную упорядоченность. Ход эмбрионального развития зависит от векторного биологического поля, в котором протекают определенные пространственные процессы. Судьба клетки в эмбриональном процессе определяется ее местоположением*». По аналогии, прообразы растений – образцы, по которым строятся их простая физическая сущность. Если у человека первая материальная форма это - эмбрион, правильное зародыш, то у первых растения что? Клетка...? Спора...? И то и другое, в зависимости от момента их появления в физической реальности.

И еще одна цитата из «Инструкций»: «*Чхайя, чтобы стать видимой, облекается в окружающую атмосферу, привлекая к себе атомы; лингашарира не могла бы сформироваться в вакууме*».

Значит, по аналогии, спроектированные прообразы растений не могут сформироваться в вакууме. Минеральное царство к этому моменту должно было быть физически объективным. А когда это произошло? Когда наша планета была достаточно материальной для начала земной эволюции растений?

Важное геологическое отступление от темы

В начале Изначального периода, 320 млн лет назад, минеральное царство только подошло к седьмому циклу эволюции. Вот как об этом писала Блаватская: «*В течение первых семи крор [70,000,000 лет] Кальпы, Земля и ее Два Царства [минеральное и растительное], одно из них уже достигшее своего седьмого цикла, другое еще едва народившееся, были светящимися и полу-эфирообразными, холодными, безжизненными и прозрачными*»⁵⁸.

7 крор или 70 млн лет⁵⁹ (см.рис. 2) следует начинать считать с 320 млн лет вверх. К этой дате едва народившиеся растения еще **безжизненны**, они – прообразы или формирующиеся прообразы. Минеральное царство в дальнейшем физически объективируется «*последовательно... и достиг(ает) своего предела после появления человека, следуя параллельно с его физической эволюцией*»⁶⁰.

«*В одиннадцатый крор Матерь [Земля] становится непрозрачной...*»
Одиннадцатый крор⁶¹ – приходится скорее всего на начало почвообразования, конец Кембрийского - начало Ордовикского периодов.

А «*...в четырнадцатый (крор) начинаются страдания возмужалости*»⁶². Судороги Природы [геологические перевороты] непрерывно продолжаются до ее двадцатого крора, после которых они становятся периодичными и происходят после больших промежутков»⁶³. 20 крор⁶⁴ приблизительно попадает на Девонский период?

⁵⁸ Тайная Доктрина, том 2.

⁵⁹ 320-70=250 млн лет.

⁶⁰ Тайная Доктрина, том 2.

⁶¹ 320-110=210 млн лет.

⁶² 320-140=180 млн лет.

⁶³ Тайная Доктрина, том 2.

⁶⁴ 320-200=120 млн лет.

Чтобы ответить на этот вопрос, обратимся к уже однажды приводимой цитате: *астральные окаменелые формы, сохраняемые в аурической оболочке Земли и проектированные в физическую объективность после отложения первых Лаврентьевских горных гряд».*

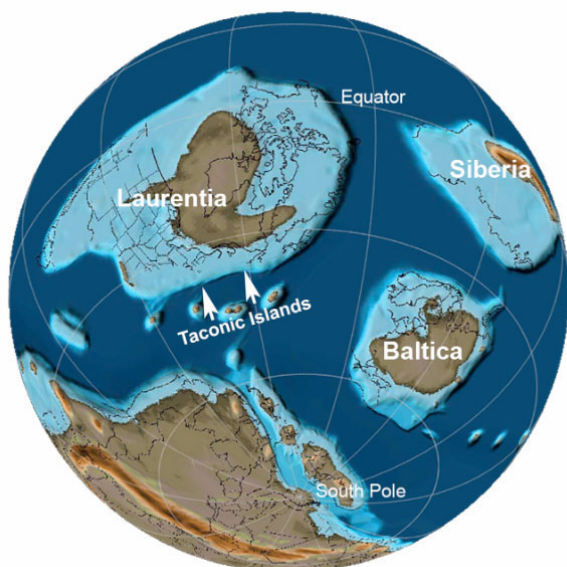

Рисунок 10

первая горная гряда, представленная Тaconийскими островами. Эта была первая горная гряда в истории Земли (Или не первая в истории Луны? ☺ Вторая горная гряда образовалась в Девонском периоде⁶⁵.

Рисунок 11

Лаврентьевские горные гряды... Они называются «Лаврентьевские» потому, что образовались в Лаврентьевский* период? Исследования научного материала показали, что, в упомянутый период горообразования не было. Но в Кембрийский период, согласно научным данным, существовал континент Лаврентий (рис. 10). По сути, он - древнее ядро Североамериканского континента. 485 млн лет назад, в начале следующего Ордовикского периода континент Лаврентий стал сближаться с континентом Балтией (ядросовременной Европы), и образовалась

В начале Девонского периода Лаврентия и Балтика отошли друг от друга, потом вместе с континентом Сибирь сгруппировались вокруг экватора. А в конце этого же периода Лаврентия и Балтика столкнулись еще раз, образовав новый суперконтинент Европа и подняв новые горные хребты, которые существуют сегодня в Северной Америке. Они называются Лаврентьевскими (рис.11)⁶⁶.

О том, что были такие проконтиненты, они двигались и образовывали горы, вряд ли знали ученые 19 века. Это - современная компьютерная реконструкция⁶⁷. Но Блаватская знала, когда спроектировались прообразы растений, знала об образовании Лаврентьевской горной гряды в седьмом

⁶⁵ Первичный период и появление Первой расы.

⁶⁶ [Geologic History of the Northeastern United States — Earth@Home \(earthathome.org\)](http://earthathome.org)

⁶⁷ Земля 370 миллионов лет назад, в позднем девонском периоде. Реконструкция, созданная с использованием базовой карты из PALEOMAP PaleoAtlas for GPlates и программы PaleoData Plotter, проект PALEOMAP К. Р. Скоттезе (2016); аннотации к карте Джонатана Р. Хендрикса для проекта PRI Earth@Home (лицензия CC BY-NC-SA 4.0).

цикле⁶⁸ минерального царства. Во времена Блаватской эти горы имели уже свое название, и она использует его.

Горы получили название от реки Святого Лаврентия, протекающей рядом с ними. Имя реке дал французский мореплаватель Жак Картье 9 июня в 1534 году в честь Лаврентия Римского. Таким образом 120 млн лет назад по Блаватской *после отложения первых Лаврентьевских горных гряд астральные окаменелые формы, сохраняемые в аурической оболочке Земли, были спроектированы в физическую объективность.*

Современная компьютерная реконструкция, в которой показаны контуры материков и их движение, отличается от теософской потому, что ученые не учитывают геологические перевороты полюсов и их смещения. Повторюсь и допишу цитату до конца: *«в четырнадцатый (крор) начинаются страдания возмужалости. Судороги Природы [геологические перевороты] непрерывно продолжаются до ее двадцатого крора, после которых они становятся периодичными и происходят после больших промежутков. Последний переворот произошел около двенадцати крор назад [120,000,000]. Но Земля со всем тем, что находилось на ее поверхности, охладилась, стала твердой и установилась многие века раньше».*

Вернемся к эволюции растений, зная что в Первичную эпоху, в ее Девонский период, началась земная эволюция растений на материальном плане.

Первичная эпоха

Рисунок 12. Начало Девонского периода. *Steroxylon mackei*. 2. *Aglaophyton major*. 3. *Nothia aphylla*. 4. *Horneophyton lignieri*. 5. *Rhynia Gwynne - vaughanii*

Во втором томе Тайной Доктрины Блаватская писала: *«Человек был... хранилищем всех семян жизни для этого Круга, как растительной, так и животной».* На это предложение есть интересная сноска:

⁶⁸ «Закон Природы однообразен и зачатие, формация, рождение, прогресс и развитие ребенка отличается от планетного лишь размерами. Планета имеет два периода зубной и волосной – ее первые скалы, которые она тоже осыпает, чтоб дать место другим, – и ее папоротники и мхи, прежде нежели она получает леса. Как атомы в человеке меняются каждые семь лет, так и планета обновляет свою *strata* каждые семь циклов». Чаша востока. Письма Махатм.

«Могут возразить, что это является противоречием. Так как первая Коренная Раса появилась 300,000,000 лет после того, как развилось растительное царство⁶⁹, то Семя растительной жизни не могло находиться в Первой Расе. Мы говорим – могло; ибо до появления человека в этом Круге растительность была **совсем иного вида**, нежели сейчас, и совершенно эфиробразной...». Что означает **совсем иного вида**? Какие изменения произошли в растительном мире Первичного эпохи с приходом Первой расы?

Первичная эпоха начинается с Девонского периода (419-359 млн лет назад). В начале - в атмосфере 20% кислорода, к концу - увеличивается до 27,5%. Климатические условия относительно стабильные. Средняя глобальная температура около 30 градусов. Идут дожди... К концу периода температура падает... На Земле очередное оледенение.

Девонский период был для растений тем же, чем кембрийский период был для животных. Это был взрыв новых видов. В начале диверсифицировались мхи, спорангиофиты и сосудистые. Их местообитание все еще ограничивалось кромкой воды, болотами и влажными поймами. (рис.12) Но среди эволюционировавших в прошлом периоде растений, родственники водорослей, зостерофиллофиты (рис.13) приобретают корни и постепенно завоевывают берег. А другой вид растений, такие как, дрепанофиты (рис.14) в добавок к корням образуют первые листовые придатки.

Рисунок 13

Рисунок 14

К середине Девонского периода (рис.15) в геологических слоях находят микроспоры, отличающиеся по размеру: мужские (меньшего размера) и женские мегаспоры (крупные).

⁶⁹ Имеется ввиду не растительное царство, а прообразы растительного царства. В «Тайной Доктрине» «300 000 000 лет» имеет разные смыслы. Я нашла как минимум три смысла. В данном случае эти годы относятся не к материальному развитию растительного царства, а к астральному – к эволюции прообразов. Вот цитата, подтверждающая это: «...астральные **прообразы** минерального, растительного и животного царства, вплоть до человека, употребили это время (300 миллионов лет) на развитие, трансформируясь из отброшенных материалов предыдущего Круга, которые, хотя и были весьма плотными и физическими в своем собственном цикле, все же были относительно эфиробразны по сравнению с материальностью нашего настоящего среднего Круга. По истечении этих 300 миллионов лет, Природа на пути к физическому и материальному в нисходящем порядке, **начинает с человека и работает, уплотняя или материализуя формы, по мере своего продвижения**». То есть вначале развиваются прообразы, а потом, вместе с человеком, они материализуются.

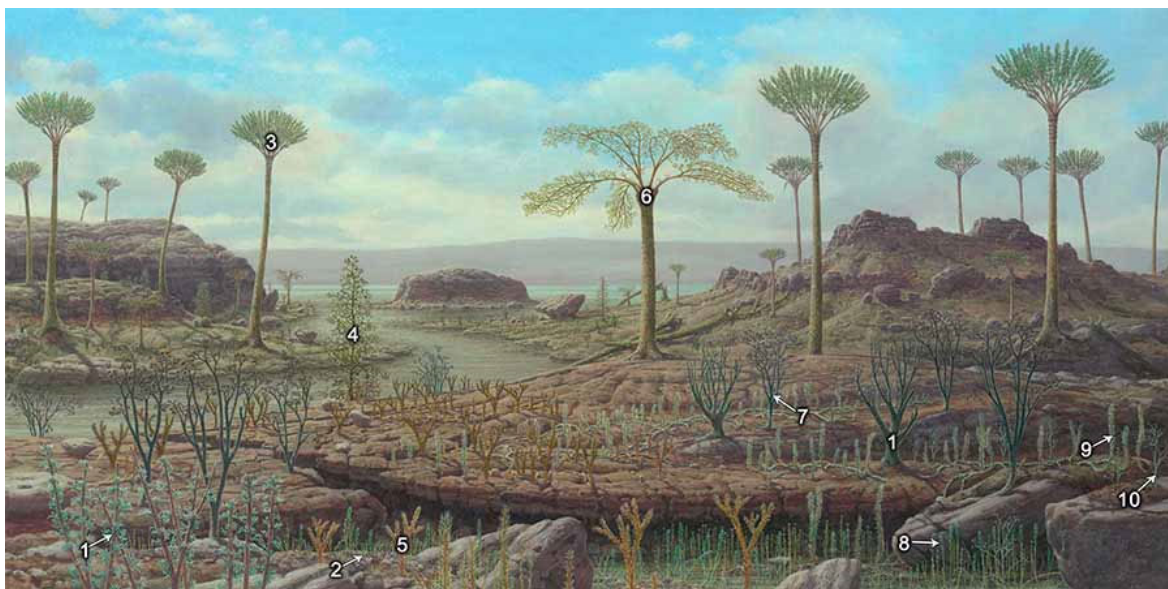

Рисунок 15. Средний Девон. 1. *Cladoxyon scoparium*. 2. *Cooksonia* 3. *Wattieza*. 4. *Pertica* 5. *Drepanophycus*. 6. *Pseudosporochnus*. 7. *Psilophyton dawsonii*. 8. *Zosterophyllum*. 9. *Sawdonia*. 10. *Renalia*.

Климат меняется... Непродолжительные засухи... У растений усложняется сосудистая система... Появляются леса... Деревья высотой 10-12 метров... Большинство из них относятся к кладоксилосидам, у которых основание ствола было утолщенным, как у некоторых грибов, а в земле, вместо «грибницы» ☺, короткие ответвления корней. На рисунке 16 - окаменевшее основание кладоксилосида. Такие «грибные» деревья могли выжить только в болотистой местности или в затопляемых поймах.

Кладоксилосиды не имели листьев и фотосинтезирующими органами были пальцевидные ветви, вырастающие пучком на верхушке ствола. На концах ветвей - спорангии со спорами.

Рисунок 16

Стволы этих ранних деревьев не имели коры и состояли из нитей сосудов, соединенных сетью более мягких тканей. Ствол на срезе был полым, то есть ткани соединяли сосуды в виде кольца.⁷⁰

В позднем Девоне (рис.17) разнообразие деревьев увеличилось. Многие из них были уже древовидными. Лес наполняли спороносные, несеманные и голосемные деревья.

На рисунке 17 под цифрой 1 - архео-сигиллария. Кора у этого дерева снаружи чешуйчатая, а на срезе занимала большую площадь, чем сердцевина. Предполагается, что именно кора была основной опорой для ствола. Размножались деревья спорами. Шишки со спорами висели на стволах и кончиках веток. Жизнь археосигилларии была короткой. Она быстро наращивала ствол для того, чтобы поднять споры на высоту. Во время размножения ветер подхватывал их и уносил в новые места расселения. Но при сильном порыве ветра, корневая система похожая на клубнелуковицу с недлинными корешками не могла удержать ее. Архесигел-

⁷⁰ [The First Trees Ripped Themselves Apart To Grow — In Defense of Plants](#)

лария падала в болото.

На том же рисунке под цифрой 3 – Архео-птерис - группа спороносных растений с сильным древесным стволом. Такая комбинация признаков не встречается ни у одного из живых растений, поскольку все существующие спороносные растения не имеют древесного ствола.

Рисунок 17. Поздний Девон. 1. *Archaeosigillaria*. 2. *Aneurophyton*. 3. *Archaeopteris*. 4. *Protolepidodendron*. 5. *Rhacophyton*. 6. *Acanthostega*.

У этого растения была листва, похожая на листья папоротника, которая несла спорангии на специализированных плодородных листьях. В течение многих лет предполагалось, что *археоптерис* был папоротником, пока в 1960-х годах Чарльз Бек не смог продемонстрировать, что эти папоротниковидные листья на самом деле связаны с ископаемой древесиной. Издалека эти растения, вероятно, казались хвойными, из-за мелкой и узкой листвы. Не имеет смысла описывать весь чудесный мир Девонского периода. Все растения можно найти в интернете. Но последнее чудо Девона - появление растения Рункария с настоящими семенами (рис.18), которые были обнаружены в конце Девона в начале Каменноугольного периода.

Следующий период Первичной эпохи, Каменноугольный, рассматривать который не имеет смысла. Те растения, что были до Девонской эпохи, действительно совсем иного вида. Они не имели **листьев и корней**, размножались спорами. Девонский взрыв запустил новый виток эволюции и к концу одноименного периода это уже по всем признакам настоящие растения со стеблями, листьями и корнями.

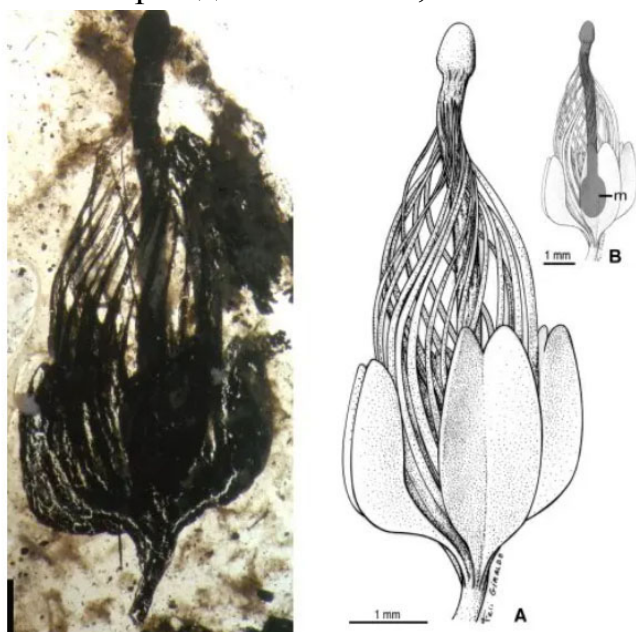
В конце Девонского периода, когда Лаврентия и Балтика столкнулись, образовав Лаврентьевскую горную гряду, согласно рассуждениям, проведенным выше, в физическую реальность отразились астральные прообразы. Не это ли событие послужило началом развития растений с семенами? Физическая реальность еще была эфиробразной, но уже с дифференцированными элементами минерального царства⁷¹. Это - основное условие для полноценного формирования физического организма. Конечно, подготовленные земные условия не причина, а следствие. Главной

⁷¹ Тайная Доктрина, том 2

причиной был человек, он «сбрасывает» семена растительной жизни для Четвертого круга, как сбрасывал семена человек лунной эволюции. В следующей цитате Блаватская говорит о семенах животной жизни, но аналогия как всегда - *истинная нить Ариадны, которая может привести нас через самые запутанные тропы: «...животные формы Третьего Круга настолько же могли относиться к типам, сброшенным человеком Третьего Круга, как и новая импортация в сферу нашей планеты – млекопитающихся – к Человечеству Второй Коренной Расы Четвертого Круга».*

Но вот интересно, чем отличается семя от споры?

- Семя покрыто семенной кожурой, спора всего-навсего оболочкой.
- Спора одноклеточная, семя многоклеточное.

Runcaria heinzelinii демонстрирует структуры, которые очень напоминают концепцию семенных растений: защитный контейнер для яйцеклетки (А) и более позднего эмбриона (В, m), а так же место посадки пыльцы, которая, однако, еще не пробилась во внутрь.
Рисунок 18

- Спора не имеет в запасе питательных веществ и зародыша, а в семени есть и то и другое.

Зародыш растения, укрытый кожурой... Зародыш млекопитающего в теле мамы - укрыт тканью матки... А может зародыш, укрытый плотной кожурой/тканью, который развивается в живое существо на физическом плане – главная особенность Четвертого круга?

Об особенностях Третьего Лунного круга: одноклеточных спорах/чхая, развивающихся в живой астральный организм; об эволюции животного лунного мира; о Питри; о следах животного мира Второго круга можно будет прочесть в продолжении этого труда.

BEYOND EIGHTEEN MILLION YEARS BACK Part 3. The world around Pitri and the First Race

(Continued, see the beginning of TS No. 9, 10)

*Staykova Natalia, independent researcher,
member of the Science Group of TSU, Calarasi*

Summary

When, in what geological epochs can traces of the Pitris and the First Root Race be found? Which was the world of plants and animals that surrounded them, and how material were living organisms? When and in what geological periods were there interplanetary and interracial prolayas? What did the Pitris and their reflection - the First Race - look

like? The third part of the analytical article “Beyond 18,000,000 years” is devoted to these questions.

The presented part analyzes the evolution of the plant world. According to the Secret Doctrine, plant imprints found in geological strata are largely due to earthly evolution. “To a greater extent” because the lunar plant forms, preserved in the auric shell of the Earth, were reflected into physical objectivity along with the prototypes of terrestrial plants. The approximate time coordinate of this event is established in the article. It is explained how lunar plants differ from terrestrial ones.

A continuation is being prepared, which will examine the lunar evolution (of the Third Circle), or the evolution of the animal world, reflected in the geological layers of the Earth. The following issues will also be covered:

- Which animals surrounded Pitri and the First Race?
- What does the method of reproduction of the plant/animal world of the Pithrian period have in common with the ability of Pitri to cast off the Shadow, the First Race? How does the mode of reproduction reflect the level of consciousness in human evolution?
- When were the lunar-terrestrial Pralaya and interracial Prolayas, during the period under review in the life of Pitri and the first race?
- Is it possible to find traces of the Second and even the First Circle in geological layers?
- What did Pitri and the First Race look like in analogy with the embryonic development of the human fetus in the womb?

ЗА МЕЖЕЮ ВІСІМНАДЦЯТИ МІЛЬЙОНІВ РОКІВ ТОМУ

Частина 3. Світ навкруги Пітри і Першої раси

(Продовження, початок див. ТН № 9, 10)

*Стайкова Наталія, незалежний дослідник,
член Наукової групи ТТвУ, Калараш*

Анотація

Коли, у яких геологічних епохах можна знайти сліди Пітри та Першої Корінної раси? Яким був світ рослин і тварин, що їх оточував, і наскільки живі організми були матеріальні? Коли і в які геологічні періоди були міжпланетні та міжрасові пролаї? Як виглядали Пітри та їх відображення – Перша раса? Цим питанням присвячено третину аналітичної статті «За межею 18 000 000 років».

У поданій частині проаналізовано еволюцію рослинного світу. Згідно з «Таємною доктриною», відбитки рослин, знайдені в геологічних шарах, більшою мірою належать земній еволюції. «Більшою мірою» тому, що й місячні рослинні форми, що зберігаються в ауричній оболонці Землі, були відображені у фізичній об'єктивності разом із прототипами земних рослин. Приблизну часову координату цієї події встановлено у статті. Пояснено чим відрізняються місячні рослини від земних.

Готується продовження, де буде розглянута місячна еволюція (Третього кола), або еволюція тваринного світу, яка відображена в геологічних шарах Землі. Також будуть висвітлені такі питання:

- Які тварини оточували Пітрі та Першу расу?
- Що спільного у способі розмноження рослинного/тварини світу пітріанського періоду зі здатністю Пітрі відкинути Тінь, Першу расу? Як спосіб розмноження відбиває рівень свідомості у людській еволюції?
- Коли були місячно-земна Пралайя і міжрасові Пролаї в період життя Пітрі і першої раси?
- Чи можна знайти у геологічних шарах сліди Другого та навіть Першого кола?
- Як виглядали Пітрі та Перша раса в аналогії з ембріональним розвитком людського плоду в утробі матері?

ЗВІТ НАУКОВОЇ ГРУПИ ТЕОСОФСЬКОГО ТОВАРИСТВА В УКРАЇНІ ЗА 2022-2023 ТЕОСОФСЬКИЙ РІК

Наукова група заснована 16.11.2013

Склад групи:

Координатор НГ: *Юлія Родіна* (Дніпро)

Члени групи: *Світлана Гавриленко* (Київ), *Юлія Шабанова* (Дніпро), *Едуард Помиткін* (Київ), *Наталія Березанська* (Київ), *Наталія Стайкова* (Румунія), *Володимир Павлов* (Київ), *Марина Романова* (Житомир), *Ольга Федун* (Київ), *Тетяна Аріфходжаєва* (Київ), *Сергій Сагаль* (Київ), *Олександр Златокрилець* (Полтава).

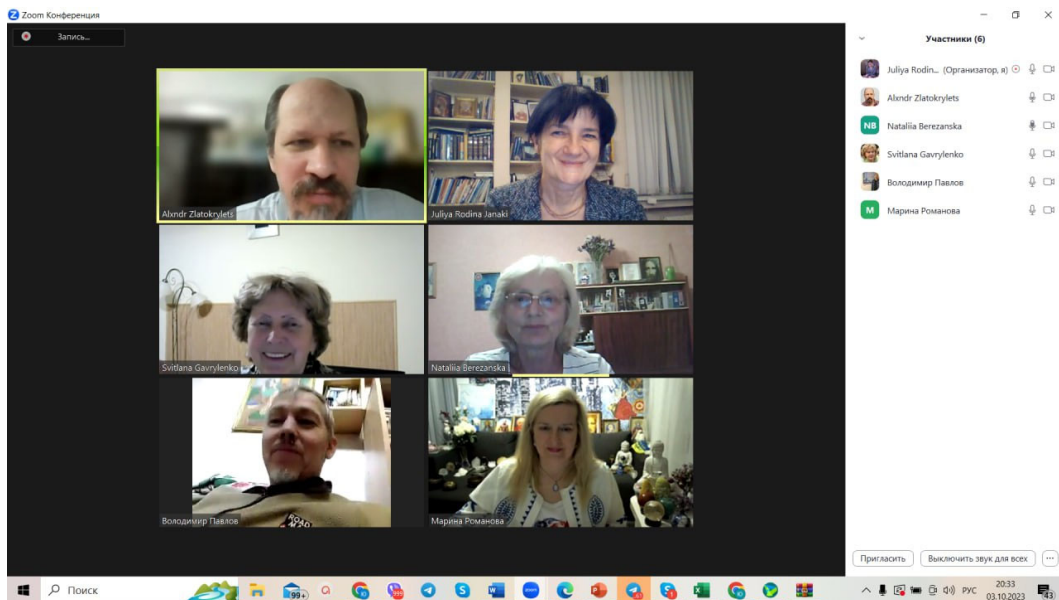
Наукова група протягом 2022-2023 року працювала в межах онлайн засідань організаційного характеру та Методологічного семінару.

Групою виконується багаторічна тема: «Формування світоглядних засад сучасного стану теософії та науки», за якою протягом звітнього року розроблялась підтема «Свідомість». Членами наукової групи було підготовлено робочі статті за напрямками дії свідомості для опрацювання і наступних обговорень, матеріал, яких було викладено на засіданнях лютий-травень 2023 року.

Це наступні:

- Світлана Гавриленко «Дослідження свідомості у філософській науці».
- Наталія Березанська «Сознание, понятие происхождения и структура. Современная наука о происхождении сознания».
- Володимир Павлов «Погляд на свідомість у педагогічній науці та теософії».
- Марина Романова «Дослідження феномену свідомості у психологічній науці».
- Олександр Златокрилець «Сознание в науке».

На кінець року – жовтень 2023 Олександром Златокрилець було опрацьовано тему «Штучний інтелект і свідомість», про що зроблена доповідь на жовтневому засіданні НГ. Готується публікація. Юлією Родіною і Наталією Березанською досліджується напрямок «База свідомості у царині дії пізнавальної діяльності у сучасній психології та у теософському підході». Наталією Стайковою проводилася робота над темою «За межею 18 000 000 років тому». Готується публікація.

За звітний рік було проведено 4 відкритих засідань Наукової групи Теософського товариства в Україні. Це наступні:

- 21.01.23. Лекція «**Феномен особистості у філософії та психології**», лектор Рибалка Валентина Васильовича, доктор психологічних наук, професор, головний науковий співробітник відділу педагогічної психології і психології праці Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, головний науковий співробітник лабораторії психології творчості Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України

- 18.02.23. Лекція-вебінар «**Значення духовності у розвитку людини**» Ведучі: члени наукової групи Юлія Родіна, Наталія Березанська.

- 18.03.23. Лекція «**Емпатія в постмодерному та метамодерному світі**» Журавльової Лариси Петрівни, професор, доктор психологічних наук, професор кафедри психології Поліського національного університету.

- 29.04.23. Лекція доцента, к.ф.-м. наук Світлани Гавриленко «**Володимир Вернадський про науку як планетне явище**». До 160-річчя від дня народження Володимира Івановича Вернадського.

У звітному році членами наукової групи видано 9 публікацій у теософських та наукових виданнях, присвячених світоглядним та природознавчим питанням в теософії, різних наукових сферах.

Це такі періодичні видання, як:

- Електронний журнал «Теософія і наука» №№10-11 22-23 р.
- Електронний журнал «Світоч», №№69-70 22-23 р.
- Журнал "Трибуна" №4, 2023 р. та інших.

Готується ще декілька статей у виданнях різного рівня за матеріалами досліджень.

Членами групи представлено 35 доповідей на семінарах та вебінарах теософських груп.

При Київському відділенні Анк працював щомісячний семінар «Теософія і наука», де розглядалися теоретичні та практичні – керівник Володимир Павлов.

Підготовлено і видано два випуски електронного журналу «ТЕОСОФІЯ І НАУКА», органу НГ ТТвУ, №10 (листопад 2022р.) та №11 (травень 2023р.). Головний редактор Гавриленко С.Й.

Посилання:

№ 10 https://drive.google.com/file/d/1QuAZOcOzbHIfmechw0zAq-8SBb69yXC0/view?usp=share_link

№ 11 <https://drive.google.com/file/d/1IkzXYF-ITo6k0ME-zt7EVMjEluuHhSND/view?usp=sharing>

Журнал видається українською та англійською мовами, містить результати наукових досліджень членів наукової групи ТТвУ та дослідників питань теософії та життя і творчості Олени Блаватської, розсилається по світовій теософській мережі.

*Координатор наукової групи
Юлія Родіна*

REPORT OF THE SCIENCE GROUP OF THE THEOSOPHICAL SOCIETY IN UKRAINE For the 2021-2022 theosophical year

Science group (SG) was founded on November 16, 2013

Group composition:

Coordinator of the Science Group: *Yulia Rodina* (Dnipro)

Members: *Svitlana Gavrylenko* (Kyiv), *Yuliya Shabanova* (Dnipro), *Eduard Pomytkin* (Kyiv), *Natalia Berezanska* (Kyiv), *Natalia Staykova* (Romania), *Volodymyr Pavlov* (Kyiv), *Marina Romanova* (Zhytomyr), *Olga Fedun* (Kyiv), *Tetyana Arifhodzhaeva* (Kyiv), *Serhii Sagal* (Kyiv), *Oleksandr Zlatokrylets* (Poltava).

During 2022-2023, the scientific group worked within the framework of online meetings of an organizational nature and a methodological seminar.

The group is implementing a multi-year theme: "Formation of worldview foundations of the modern state of theosophy and science", according to which the sub-theme "Consciousness" was developed during the reporting year. The members of the scientific group prepared working articles on the directions of action of consciousness for processing and subsequent discussions, the material of which was presented at the February-May 2023 meetings.

These are the following:

- *Svitlana Havrylenko* "**Research of consciousness in philosophical science**".
- *Natalia Berezanska* "**Consciousness, the concept of origin and structure. Modern science about the origin of consciousness**".
- *Volodymyr Pavlov* "**View of consciousness in pedagogical science and theosophy**".
- *Maryna Romanova* "**Investigation of the phenomenon of consciousness in psychological science**".

- Oleksandr Zlatokrylets "**Consciousness in Science**".

At the end of the year - October 2023, Oleksandr Zlatokrylets worked on the topic "**Artificial Intelligence and Consciousness**", about which a report was made at the October meeting of the SG. The publication is being prepared. Yulia Rodina and Natalia Berezanska are researching the direction "The basis of consciousness in the sphere of action of cognitive activity in modern psychology and in the theosophical approach." Natalia Stajkova worked on the topic "Beyond the border 18,000,000 years ago". The publication is being prepared.

During the reporting year, 4 open meetings of the Scientific Group of the Theosophical Society in Ukraine were held. These are the following:

- 21.01.23 Lecture "**The Phenomenon of Personality in Philosophy and Psychology**", lecturer Valentyn Rybalka, Doctor of Psychological Sciences, Professor, Chief Researcher of the Department of Pedagogical Psychology and Labor Psychology of the Ivan Zyazyun Institute of Pedagogical Education and Adult Education of the National Academy of Sciences of Ukraine, chief researcher of the laboratory of the psychology of creativity of the Institute of Psychology named after H.S. Kostyuk of the National Academy of Sciences of Ukraine

- 18.02.23 Lecture-webinar "**The importance of spirituality in human development**" Leaders: members of the scientific group Yuliya Rodina, Nataliya Berezanska.

- 18.03.23 Lecture "**Empathy in the postmodern and metamodern world**" by Larisa Petrivna Zhuravlova, professor, doctor of psychological sciences, professor of the psychology department of the Polis National University.

- 29.04.23 Lecture by Svitlana Havrylenko, Associate Professor, Doctor of Science, "**Volodymyr Vernadskyi on Science as a Planetary Phenomenon.**" To the 160th anniversary of the birth of Volodymyr Ivanovich Vernadskyi.

In the reporting year, the members of the scientific group published 9 publications in theosophical and scientific publications, devoted to philosophical and natural science issues in theosophy, various scientific fields.

These are such periodicals as:

- Electronic magazine "Theosophy and Science" No. 10-11 22-23

- Electronic magazine "Svitoch", No. 69-70, 22-23.

- Magazine "Tribune" No. 4, 2023 and others.

Several more articles are being prepared in publications of various levels based on research materials.

Members of the group presented 35 reports at seminars and webinars of theosophical groups.

A monthly seminar "Theosophy and Science" was held at the Kyiv branch of the Anc, where theoretical and practical issues were considered - the director was Volodymyr Pavlov.

Two issues of the electronic magazine "**THEOSOPHY AND SCIENCE**", the body of the SG TSU, No. 10 (November 2022) and No. 11 (May 2023) have been prepared and published. Editor-in-Chief Gavrylenko S.

№ 10 https://drive.google.com/file/d/1QuAZOcOzbHIfmechw0zAq-8SBb69yXC0/view?usp=share_link

№ 11 <https://drive.google.com/file/d/1IkzXYF-ITo6k0ME-zt7EVMjEluuHhSND/view?usp=sharing>

The magazine is published in Ukrainian and English, contains the results of scientific research by members of the scientific group of TSU and researchers of theosophy and the life and work of Helena Blavatsky, and is distributed throughout the world theosophical network.

*Coordinator of the Science Group -
Yulia Rodina.*

ЦЕ МОЖЕ БУТИ ВАМ ЦІКАВО /

IT CAN BE INTERESTING TO YOU

«Теософія і наука» пропонує вашій увазі матеріалі, які можуть зацікавити тих, хто намагається співставляти знання споконвічної мудрості і сучасні наукові розробки.

СУЧАСНИЙ ЕТАП ГЕНЕЗИСУ УЯВЛЕНЬ ПРИРОДНИЧИХ НАУК ПРО СВІДОМІСТЬ. http://psych.vernadskyjournals.in.ua/journal/2_2021/7.pdf

[Наукові статті за темою: сучасні наукові дослідження свідомості](#)

Книга Метафізика: сучасний вступ, Майкл Лакс в Україні

Про що книга «Метафізика: сучасний вступ» автора Майкл Лакс.

Метафізика: сучасний вступ – книга, адресована і студентам, і фахівцям із філософії; вона зацікавить усіх, хто хоче зорієнтуватися в сучасній метафізиці. Книга висвітлює центральні метафізичні проблеми через характеристику основних поглядів та ретельний аналіз дискусій, представлених у сучасній літературі. Зокрема, розглядаються питання природи універсалій, модальностей і часу, проблеми індивідуалізації об'єктів та їхньої тягlosti в часі, а також дуже важлива для сьогоднішньої метафізики дискусія між реалізмом та антиреалізмом. Книга написана живою мовою і містить багато прикладів, які прояснюють складні поняття. Багаторічний досвід викладання філософії автором та його безпосередня участь у сучасних метафізичних дебатах роблять цю книгу одним із найкращим посібників з метафізики.

Джерело: <https://nashformat.ua/products/metafizyka-suchasnyj-vstup-926775>

Подорож на край Всесвіту фільм про космос:

<https://www.youtube.com/watch?v=XKzjUKc8aBA>

Великий вибух – це не вибух: <https://www.youtube.com/watch?v=qu5FbvVM9-4>

Чи знаємо, що таке час? Чи існує час насправді? В чому головна таємниця часу?:

<https://www.youtube.com/watch?v=ZxHT3bSokmY>

With the best regards and pleasure of cooperation,
Svitlana Gavrylenko, General Secretary TSU.
Yulia Rodina, Coordinator of Science Group TSU.

<http://theosophy.in.ua/naukova-grupa>